

سوالات درس سیزده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۸۴

- ۱) در دوران حکومت مظفردالدین شاه چه رویداد بزرگی در ایران اتفاق افتاد؟ انقلاب مشروطه که به دنبال آن، نظام پادشاهی استبدادی، جای خود را به پادشاهی مشروطه داد
نکته: انقلاب مشروطه و تغییر حکومت ایران از پادشاهی استبدادی به پادشاهی مشروطه در زمان حکومت مظفردالدین شاه اتفاق افتاد
- ۲) **نظام پادشاهی مشروطه چه حکومتی است؟** نوعی از حکومت است که در آن، اختیارات شاه بر اساس قانون محدود می شد و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران می توانست در اداره کشور دخالت کند
- ۳) **انواع حکومت پادشاهی را نام ببرید؟** پادشاهی استبدادی - پادشاهی مشروطه
- ۴) **چرا در میانه ی دوران سلطنت ناصرالدین شاه، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد؟** از میانه دوران سلطنت ناصرالدین شاه، با افزایش نفوذ و دخالت انگلستان و روسیه در ایران، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد. این روند، در دوران پادشاهی مظفردالدین شاه، به سبب ضعف و ناتوانی او، فزونی یافت
- ۵) **چرا و چگونه در دوران قاجار مردم ایران به تکاپوی اصلاح امور کشور برآمدند؟** مردم ایران که طعم تلخ استعمار را چشیده بودند و میدانستند که حکومت استبدادی کشورشان نیز قادر به مبارزه با استعمارگران نیست، با تکیه بر آموزه های دین اسلام و مذهب شیعه، به تدریج به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور برآمدند. رهبری مردم در این تحولات را بیشتر علما بر عهده داشتند
- ۶) **برنامه ی کشورهای استعمارگر برای اینکه سایر کشورها را در چنگ بگیرند و از منافع آنها استفاده کنند چه بود؟** یکی از برنامه های آنها، تضعیف حکومت های مستقل در سراسر جهان و در نهایت تبدیل آن کشورها به مستعمرات کشورهای قدرتمندی چون انگلستان بود. آنها همچنین با ایجاد فرقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی، سعی کردند تا نیروی مقاومت مردمی را در این کشورها تضعیف کنند
- ۷) **روشنفکران چه کسانی بودند و نقش آنها در انقلاب مشروطه چه بود؟** از اواسط دوران قاجار، برخی شروع به تمجید از ویژگی های تمدن غربی و حکومت های مشروطه کردند و در مقابل، اوضاع

نابسامان کشور را بیان میکردند. بعضی از روشنفکران این دوران، پذیرش بی چون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب را ترویج میکردند و نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالتخواهی و نفی استعمار بود، با عقاید و اندیشه های غربی، در می آمیختند

ص ۱۵

۸) **در هنگام حکومت مظفرالدین شاه چه عواملی انگیزه و اراده ی مردم را برای مبارزه با**

استبداد و سلطه ی خارجی بیشتر کرده بود؟ موفقیت نهضت تنباکو - قتل ناصرالدین شاه

۹) **در دوران مظفرالدین شاه چه عواملی باعث به وجود آمدن اعتراضات مردمی شد؟ رهبر**

این اعتراضات چه کسانی بودند؟ مظفرالدین شاه شاهی نالایق بود که توانایی سامان دادن به کشور را نداشت و ماجرای هزینه های سنگین سفرهای او به خارج کشور در عین وضعیت بد اقتصادی مردم، موجب ناراحتیهای فراوانی شده بود. چنین اوضاعی در کنار برخی توهینها به مقدسات دینی مردم از سوی برخی کارگزاران کشورهای استعمارگر در ایران، سبب به وجود آمدن اعتراضات مردمی به رهبری علمای تهران و در رأس آنها، آیت الله بهبهانی و آیت الله سیدمحمد طباطبایی بود

۱۰) **یکی از مهم ترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطیت را سرعت بخشید چیست؟ توضیح**

دهیید ماجرای فلک شدن برخی از تجار بود. در آن زمان، قیمت برخی کالاهای اساسی مانند نان و قند بالا رفت. برخی از مردم به همراه تعدادی از تاجران قند به این گرانی اعتراض کردند. حاکم تهران به جای آنکه به شکایت آنان رسیدگی کند، به آنها توهین کرد و تاجران را فلک کرد.

۱۱) **مهم ترین خواسته ی کسانی که در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن (بست نشینی) کردند**

چه بود؟ این اعتراض و تحصن چگونه پایان یافت؟ تشکیل عدالتخانه در تمام شهرها و عمل به قانون اسلامی - با قول همکاری شاه، این تحصن، به اتمام رسید

نکته: آیت الله بهبهانی و آیت الله سیدمحمد طباطبایی در تحصن یکماهه در حرم حضرت عبدالعظیم که در رأس معترضین قرار داشتند

نکته: آیت الله طباطبایی و بهبهانی که پیشرفت کار اعتراضات را بدون همراهی آیت الله شیخ فضل الله نوری که بزرگترین عالم تهران بود ناممکن می دیدند، از او خواستند تا به جمع معترضان بیوندند. شیخ فضل الله با آنان همراه شد و در پی او، اکثر روحانیون تهران به معترضان ملحق شدند

۱۲) **هنگامی که مظفرالدین شاه به خواسته ی معترضینی که در حرم حضرت عبدالعظیم بست**

نشسته بودند عمل نکرد، علما و مردم چه کردند؟ جمعی چند هزار نفره، برای به دست آوردن مطالبات خود، راهی قم شدند و با ارسال نامه به عالمان دیگر شهرها و مراجع در عراق، بسیاری از ایشان را با خود همراه کردند

۱۳) علت تحسن معترضان در سفارت انگلستان چه بود؟ با خروج علما از تهران، در شهر شایعه شد که دولت قرار است تجار و کسبه ای را که جزء معترضان هستند، تحت فشار قرار دهد. از این رو، جمعی از آنها به تحریک برخی وابستگان انگلستان، به سفارت این کشور پناه بردند.

ص ۸۶

۱۴) چرا در جریان تحسن مردم در سفارت انگلیس اعضای سفارت از فرصت استفاده کردند و به تاثیرگذاری بر خواسته های مردم پرداختند؟ بیشتر مردم، از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوء استفاده ی این کشور از تحسن آنها، غافل بودند. بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه ی مشروطه آشنا شدند

۱۵) انگلیسی ها و غرب گرایان چه چیزی را به تحسن کنندگان در سفارت انگلیس القا کردند؟

انگلیسیها و غربگرایان به آنان القا کردند که باید همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند

۱۶) فرمان مشروطیت و تشکیل مجلس شورای ملی چگونه و توسط چه کسی و در چه زمانی

صادر شد؟ شورش همزمان مردم در برخی دیگر از ولایتها و تعطیلی بازارها و مساجد در تهران، در

نهایت موجب صدور فرمان تشکیل مجلس شورا از سوی مظفرالدین شاه در مرداد ماه سال ۱۲۸۵ شد.

نکته: پس از صدور فرمان تشکیل مجلس شورا، عده ای از سیاستمداران مشروطه خواه، به سرعت قانون

اساسی را تدوین کردند

۱۷) چه مسائل و مشکلات و حوادثی باعث شد هدفهای اصلی مشروطه، به شکل کامل محقق

نگردد؟ تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلافها - تعطیلی مجلس - شهادت شیخ فضل الله

نوری - افزایش دخالتهای خارجی - وقوع جنگ جهانی اول

۱۸) متمم قانون اساسی مشروطه را توضیح دهید. این متمم با تلاش و مجاهدت چه کسی به

قانون اساسی افزوده شد؟ باتلاشها و مجاهدت های جدی آیت الله شیخ فضل الله نوری، بخش هایی

در متمم قانون اساسی تصویب شد که بنابر آن، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان اسلام که با شرایط و

زمان خود آشنا بودند، در مجلس شورا شرکت میکردند تا قانونهای مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد

۱۹) بعد از مظفرالدین شاه چه کسی به جانشین او شد و او چه اهدافی داشت؟ محمدعلی شاه -

او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرفداران حکومت استبدادی، تصمیم گرفت حکومت نوپای

مشروطه را نابود سازد

۲۰) مجلس چگونه در زمان محمدعلی شاه منحل شد؟ پس از چند ماه اختلاف و درگیری موافقان و

مخالفان مشروطه و حوادثی مانند قتل صدراعظم شاه و سوء قصد به جان شاه، به دستور محمدعلی

شاه، مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید

(۲۱) **بعد از تعطیلی مجلس توسط محمدعلی شاه چه اتفاقی افتاد؟** با تعطیلی مجلس، گروهی از مشروطه خواهان به اروپا رفتند. اما مردم و علما در داخل کشور به مقاومت پرداختند. مقاومت اصلی از سوی تبریز و به سردمداری ستارخان و باقرخان و با حمایت مراجع نجف شکل گرفت

ص ۸۲

(۲۲) **احمدشاه چگونه به حکومت رسید؟** پس از تعطیلی مجلس توسط محمدعلی شاه طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی تهران شدند و آن را تصرف کردند. پس از فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده، شاه برکنار شد و پسر نوجوانش، احمد شاه، جانشین او شد

(۲۳) **با فتح تهران و پیروزی دوباره ی مشروطه خواهان از آنها چه انتظاری می رفت و آنها**

چه کردند؟ انتظار میرفت که دشمنان واقعی نهضت، مجازات شوند. اما آنها رها شده و محمدعلی شاه نیز بدون محاکمه به خارج کشور منتقل شد. همچنین، در اولین روزها، جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد

نکته: شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در نهضت تنباکو نیز نقش مؤثری داشت، نشانه ای از انحراف در مسیر مشروطه بود

(۲۴) **نظر شیخ فضل الله نوری در مورد مشروطیت چه بود؟** شیخ فضل الله نوری با مشروطه منطبق بر ارزشهای غربی مخالف بود و طرفدار مشروطه شرعی بر پایه ارزشهای اسلامی بود

ص ۸۸

نکته: همزمان با وقوع انقلاب مشروطیت در ایران، آلمان و متحدانش، یعنی ایتالیا، اتریش و مجارستان، به یک قدرت بزرگ اروپایی تبدیل شده و درصدد دست اندازی به مستعمرات دیگر کشورها بودند.

(۲۵) **قرارداد ۱۹۰۷ بین چه کشورهایی و چرا بسته شد؟** انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به اختلاف های خود پایان دهند و به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند

(۲۶) **روسیه و انگلستان در قرار داد ۱۹۰۷ چه تصمیمی در باره ایران گرفتند؟** تصمیم گرفتند ایران را بین خود تقسیم کنند

(۲۷) **هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟** کنار گذاشتن اختلافات خود برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش.

۲۸) قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می کرد و اجازه نمی داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته ی کشور را سروسامان دهند . علاوه بر این ، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند . آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند .

ص ۱۹

۲۹) در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین چه کشورهایی بودند؟ متحدین: کشورهای آلمان ، ایتالیا ، اتریش ، مجارستان ، عثمانی - متفقین: انگلستان ، روسیه و فرانسه بودند که به متفقین مشهور شدند . در اواخر جنگ ، آمریکا نیز به متفقین پیوست .

نکته: جنگ جهانی اول پس از چهار سال با پیروزی متفقین به پایان رسید.

۳۰) در جنگ جهانی اول موضع دولت ایران چه بود؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان ، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند . پس از آن برخی مناطق ایران صحنه ی نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد

نکته: دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی رئیسعلی دلواری با ایثار جان خویش ضربه ی سنگینی به اشغالگران وارد آوردند.

۳۱) آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بیان کنید؟ جنگ جهانی

اول موجب بی ثباتی و اشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد . به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی ، دولت مرکزی به نهایت ضعف و درماندگی رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد . نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و اسایش مردم از بین رفت . ایرانیان دچار بلا و مصیبت های بزرگی مانند قحطی ، فقر ، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند .

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس چهارده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۹۰

- (۱) چه عواملی زمینه را برای انتقال حکومت از قاجاریه به پهلوی فراهم آورد؟ هنگامی که جنگ جهانی اول پایان یافت، کشور ما درگیر انبوهی از مشکلات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بود. این مشکلات به علاوه ی برنامه ها و سیاستهای مزدورانه انگلستان در ایران، زمینه را برای انتقال حکومت از قاجاریه به پهلوی فراهم آورد.
- نکته:** در اواخر جنگ جهانی اول، حکومت تزاری روسیه بر اثر وقوع انقلابی عظیم سرنگون شد. پس از آن، نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت
- (۲) چرا در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه نیروهایش را از ایران بیرون برد؟ زیرا بر اثر وقوع انقلابی عظیم حکومت روسیه سرنگون شد. پس از آن نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت. دولت جدید شوروی نیروهایش را از ایران فرا خواند و سرگرم مسائل داخلی خود شد
- نکته:** قرارداد ۱۹۱۹ در زمان نخست وزیری وثوق الدوله بسته شد
- (۳) قرارداد ۱۹۱۹ بین کدام کشورها منعقد شد و براساس آن چه اتفاقی می افتاد؟ این قرارداد بین ایران و انگلستان بسته شد. براساس این قرارداد اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می گرفت.
- (۴) چه کسانی با قرارداد ۱۹۱۹ به مخالفت برخاستند؟ آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی.
- نکته:** احمد شاه قاجار از تایید قرارداد ۱۹۱۹ خودداری کرد.
- (۵) دلیل مخالفت گسترده با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ جلوگیری از سلطه ی همه جانبه ی انگلستان بر ایران
- (۶) علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، درصدد برآمد که از طریق کودتا اهداف خود را در ایران پیگیری کند.
- (۷) کودتای ۱۲۹۹ چگونه انجام شد؟ توضیح دهید؟ انگلیسی ها یکی از فرماندهان نیروی قزاق به نام رضا خان (رضا میرپنج) را به عنوان مهره ی نظامی و سیدضیالالدین طباطبایی را به عنوان مهره ی

سیاسی کودتا برگزید . طباطبایی از سیاستمداران طرفدار انگلستان بود . در سوم اسفند ۱۲۹۹ نیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال کردند و احمدشاه مجبور شد سیدضیاء را به نخست وزیری و رضاخان را به فرماندهی کل قوا منصوب کند .

ص ۹۱

نکته: کودتای ۱۲۹۹ توسط انگلیس مقدمه ای برای تغییر حکومت در ایران بود

۸) رضاخان پس از کودتای ۱۲۹۹ برای نشان دادن شایستگی و برتری خود نسبت به

احمدشاه چه کارهایی انجام داد؟ او و نیروهای نظامی اش با خشونت تمام، در بین مردم رعب و وحشت ایجاد کرد و فضای حکومت نظامی را بر جامعه حاکم کرد و نظم و آرامش ظاهری به وجود آورد از این رو، طرفدارانش با تبلیغات فراوان او را شایسته تر از احمدشاه قاجار برای حکومت معرفی میکردند

۹) رضاخان قبل از رسیدن به قدرت برای جلب نظر مردم چه کرد؟ رضاخان برای جلب نظر

مردم ، خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام و ارزش های دینی نشان می داد . به همین دلیل ، در مراسم و مجالس مذهبی حضور می یافت و با علما دیدار و مشورت می کرد .

۱۰) چگونه قدرت از قاجار به رضاخان و خانواده اش واگذار شد؟ رضاخان با استفاده از موقعیت

خود به عنوان وزیر جنگ و نخست وزیر ، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد . در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان ، مانند آیت الله مدرس ، احمد شاه قاجار را از قدرت برکنار کرد و حکومت موقت را به رضاخان سپرد . سپس مجلس موسسان به طور رسمی حکومت را به رضاخان و خانواده ی او واگذار کرد.

۱۱) علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹ درصد برآمد که از

طریق کودتا اهداف استعماری خود را در ایران پیگیری کند

۱۲) کدام شرایط و عوامل داخلی و خارجی، به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟

حمایت انگلیسی ها از رضاخان - نارضایتی مردم از اوضاع کشور (ناامنی) - بی کفایتی احمدشاه - رهبران و احزاب سیاسی غرب گرا که در مجلس چهارم و پنجم قدرت گرفته بودند.

۱۳) شیوه ی حکومت رضاخان چگونه بود؟ رضاشاه از ابتدای حکومت به استبداد (دیکتاتوری) روی

آورد. در دوران حکومت او، هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی اختیار و استقلال چندانی نداشتند و تابع دستورات شاه بودند. حکومت رضاشاه به احزاب و روزنامه های مستقل اجازه ی فعالیت نمی داد و با زور و خشونت، فضای خفقان، ترس و سرکوب را بر جامعه حاکم کرد. در چنین شرایطی، مخالفان سرنوشتی جز تبعید، زندان، شکنجه و اعدام نداشتند

نکته: آیت الله سیدحسن مدرس یکی از مخالفان سرسخت شیوه ی حکومت رضاشاه بود که به دست مأموران این حکومت به شهادت رسید

نکته: رضاخان به بهانه برقراری امنیت، برخی از قیامهای آزادی خواهانه و استقلال طلبانه، مانند نهضت جنگل، به رهبری میرزا کوچک خان جنگلی را با خشونت زیاد، سرکوب کرد

ص ۹۲

نکته: به وجود آوردن ارتش منظم در ایران از جمله برنامه های اساسی انگلیسیها و اهداف استعماری آنها بود

۱۴) هدف های انگلیس از بوجود آوردن ارتش منظم در زمان رضا خان چه بود؟ این ارتش ضمن اینکه تمرکز قدرت سیاسی را در کشور ممکن می ساخت، قیامهای مردمی را سرکوب میکرد و در مواقع ضروری، به عنوان تأمین کننده ی اهداف نظامی انگلستان مورد استفاده قرار میگرفت.

نکته: رضاشاه نیروهای سه گانه ارتش را با هدایت انگلیسیها به وجود آورد و در سال ۱۳۰۴ش قانون نظام وظیفه عمومی را به تصویب رساند.

نکته: ارتش رضاشاه، ناکارآمد و فاقد قدرت کافی بود و در تهاجم متفقین در زمان جنگ جهانی دوم، به سرعت شکست خورد

۱۵) هدف از ایجاد خط آهن سراسری در دوره ی حکومت رضا شاه چه بود؟ هدف آن ایجاد راهی سراسری برای انتقال سریع نیروهای انگلیسی از جنوب به شمال بود. در صورت پیشروی روسها، انگلیسیها با استفاده از این راه میتوانستند نیروهای خود را به سرعت به شمال بفرستند و مانع نفوذ آنها به هندوستان شوند. در جنگ جهانی دوم همین راه به مهم ترین عامل ارتباطی نیروهای متفقین مبدل شد

۱۶) بهانه ی رضا شاه برای تضعیف هویت اسلامی و تخریب فرهنگ ایرانی چه بود؟ چند مورد

از اقدامات رضا شاه جهت تضعیف ارزش های اسلامی و تخریب فرهنگ ایرانی را

بنویسید؟ بهانه ی پیشرفت و نوسازی فرهنگی و اجتماعی - مجبور کردن مردم به این بود که لباس یکسانی به تن کنند و کلاه لبه داری (مشهور به کلاه پهلوی) بر سر بگذارند ، محدودیتهایی برای برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین (ع) ، برداشتن (کشف) حجاب

۱۷) قیام مردم مشهد در مسجد گوهر شاد علیه رضا شاه را شرح دهید؟ مردم مشهد در اعتراض به

اقدامات رضاشاه در تضعیف هویت اسلامی مخصوصا کشف حجاب در مسجد گوهرشاد گرد هم آمدند.

نیروهای نظامی مردم را در کنار حرم حضرت امام رضا (ع) به گلوله بستند و عده زیادی را شهید و

مجروح کردند

۱۸) در دوران حکومت رضا شاه باستان گرایی با چه هدفی شدت گرفت؟ در دوران حکومت

رضاشاه، باستان گرایی با هدف تضعیف و به حاشیه راندن اسلام، شدت گرفت

۱۹) جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با هجوم برق آسای آلمان به لهستان جنگ جهانی دوم آغاز

شد

۲۰) دولت های محور و متفقین در جنگ جهانی دوم شامل کدام کشورها بودند؟ کشورهای

ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت های محور را تشکیل دادند. در جبهه ی مقابل، انگلستان،

فرانسه، شوروی و آمریکا قرارداداشتند که متفقین خوانده می شدند.

۲۱) در جریان جنگ جهانی دوم متفقین با چه بهانه ای کشورها را اشغال کردند؟ هدف اصلی

آنها از این اقدام چه بود؟ در جنگ جهانی دوم، دولت ایران اعلام بیطرفی کرد، اما در شهریور

۱۳۲۰ متفقین به بهانه حضور تعدادی از کارشناسان آلمانی، کشور ما را به اشغال خود درآوردند. هدف

اصلی آنها از این اقدام، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.

۲۲) متفقین پس از اشغال ایران چه کردند؟ متفقین پس از اشغال ایران، رضاشاه را مجبور کردند که

از قدرت کناره گیری کند و سپس او را از ایران تبعید کردند.

۲۳) پس از رضا شاه چه کسی به حکومت رسید؟ او چگونه بود؟ پس از رضاشاه پسرش محمدرضا،

شاه ایران شد. وی نیز همانند پدرش، چون منتخب مردم نبود و دست نشانده ی بیگانه بود، مطیع

برنامه ها و اهداف افرادی بود که بقای خود در حکومت را وابسته به آنها میدانست

نکته: در جنگ جهانی دوم، متفقین با شکست دادن آلمان و بمباران اتمی ژاپن (توسط آمریکا)، پیروز

شدند.

۲۴) آثار و پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی دوم بر ایران چه بود؟ جنگ

جهانی دوم به اقتصاد و جامعه ایران خسارتها و آسیبهای زیادی وارد کرد و موجب عقب ماندگی کشور

شد. مردم ایران طی آن سالها با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصاً نان، رو به رو بودند و عده

زیادی بر اثر گرسنگی و سوء تغذیه جان سپردند

۲۵) چرا در سال های نخست حکومت محمد رضا شاه، مجلس شورای ملی و هیئت وزیران

نقش موثری در اداره کشور بدست آوردند؟ محمدرضا شاه در سالهای نخست سلطنت خود این

امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد (دیکتاتوری) حکومت کند.

نکته: نهضت ملی شدن نفت یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران است

نکته: امتیاز بهره برداری از منابع نفت ایران در زمان مظفرالدین شاه به انگلیسی ها واگذار شد. رضاشاه امتیاز مذکور را لغو کرد اما خیلی زود طی قرارداد دیگری، دوباره منابع نفت ایران را به انگلستان واگذار کرد

۲۶) رهبری نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران را چه کسانی بر عهده گرفتند؟ آیت الله کاشانی و

دکتر محمد مصدق

نکته: مجلس شورای ملی نیز با مشاهده ی اتحاد و یکدلی مردم، قانون ملی شدن نفت را در اسفند ۱۳۲۹

تصویب کرد.

نکته: پس از تصویب قانون ملی شدن نفت ، دکتر مصدق نخست وزیر شد تا آن قانون را اجرا کند و دست

بیگانگان را از این ثروت ملی کوتاه کند.

۲۷) چرا انگلیس نتوانست از ملی شدن صنعت نفت جلوگیری کند؟ به دلیل وحدت ملت و همدلی

رهبران نهضت .

ص ۹۵

۲۸) علت شکست نهضت ملی شدن نفت چه بود؟ پس از مدتی، میان رهبران و گروههای سیاسی

پشتیبان نهضت ملی شدن نفت اختلاف بروز کرد و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد.

۲۹) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با پشتیبانی و طراحی کدام دولت ها صورت گرفت؟ انگلستان و

آمریکا

۳۰) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را توضیح دهید؟ (دولت مصدق چگونه سرنگون شد؟) طبق

برنامه ای که دو کشور انگلستان و آمریکا طراحی کردند ، در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ واحدهایی از ارتش به

فرماندهی سرلشکر فضل الله زاهدی به خیابان ها ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت ، دولت دکتر

مصدق را سرنگون کردند .

۳۱) آثار و نتایج کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه بود؟ پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد، منابع نفت

ایران دوباره در اختیار بیگانگان قرار گرفت و نفوذ و سلطه آمریکا بر کشور ما به تدریج افزایش یافت.

نکته: پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد ، نفوذ و سلطه آمریکا بر کشور ما به تدریج افزایش یافت.

۳۲) پس از کودتای ۲۸ مرداد وضعیت قانون ملی شدن نفت ایران چه شد؟ چند ماه پس از

کودتای ۲۸ مرداد، حکومت پهلوی با نادیده گرفتن قانون ملی شدن صنعت نفت، امور اکتشاف، استخراج

و فروش نفت را طی قراردادی به چندین شرکت نفتی انگلیسی، آمریکایی، هلندی و فرانسوی واگذار

کرد. این شرکتها متعهد شدند ۵۰ درصد درآمد فروش نفت را به ایران بپردازند

۳۳) محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد چه سیاستی را در پیش گرفت؟ محمد رضا شاه به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می گرفت. او همچنین با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره فضای ترس و خفقان بر ایران حاکم شد.

۳۴) چه شباهت ها و تفاوت هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود

داشت؟ شباهت: هر دو مبارزه با انگلستان - در هر دو روحانیان و روشنفکران نقش داشتند.

تفاوت نهضت: تنباکو زمان قاجار بود ولی نهضت نفت در دوره پهلوی - نهضت تنباکو لغو یک قرارداد بود ولی نهضت نفت حفظ یک منبع انرژی برای کشور.

۳۵) مهم ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ اختلاف و دو دستگی میان رهبران نهضت

موجب دلسردی مردم شده و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شده بود. این وضعیت، شرایط را برای انگلستان و آمریکا فراهم کرد تا برای سرنگونی دولت مصدق فراهم سازد.

۳۶) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و چه شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟ شباهت: در

هر دو کودتا کشورهای خارجی مانند انگلستان نقش داشتند. تفاوت: کودتای ۱۲۹۹ به منظور تغییر سلسله ی پادشاهی ایران بود در حالی که در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سلطنت در خاندان پهلوی ادامه یافت.

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس پانزده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۹۸

نکته: پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، به تدریج نفوذ و سلطه ی آمریکا بر ایران بیشتر شد.

۱- **هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟** جلوگیری از قیام های مردمی و حفظ حکومت پهلوی

۲- **آمریکاییها برای جلوگیری از وقوع قیامهای مردمی و حفظ حکومت پهلوی، به شاه توصیه کردند که در امور مختلف اجتماعی و اقتصادی کشور چه تغییراتی ایجاد کند؟** تغییرات در تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی - اصول شش گانه (انقلاب سفید)

۳- **اساسی ترین تغییرات در تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود؟** لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان. (ب) شرط سوگند به قرآن یاد کردن از سوی انتخاب شوندگان به سوگند به کتاب آسمانی تبدیل شد

۴- **به چه دلیل علما با تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کردند؟** حکومت پهلوی به ظاهر وانمود میکرد که با این تغییرات قانونی قصد دارد مردم را در فعالیتهای اجتماعی مشارکت بدهد. اما در واقع هدف او تضعیف هویت اسلامی جامعه ایران بود به همین دلیل علما با آن مخالفت کردند.

نکته: برجسته ترین مخالفان تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی، عالمی شجاع به نام آیت الله سید روح الله خمینی بود که در قم اقامت داشت

۵- **چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد؟ نتیجه آن چه شد؟** امام خمینی می دانست که هدف حکومت از این تغییرات، مخالفت با اسلام و تخریب ارزش های اسلامی است **نکته:** سرانجام در نتیجه ی مخالفت جدی امام و سایر علما دولت مجبور شد تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی را لغو کند.

۶- **چرا تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تخریب ارزش های اسلامی می شد؟** زیرا این تغییرات در ظاهر به بهانه ی زمینه سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت های اجتماعی صورت گرفت اما در حقیقت، تهاجم آشکاری به هویت دینی جامعه ی اسلامی ایران بود.

۷- **هدف شاه از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه (انقلاب سفید) چه بود؟** محمدرضا شاه پیروی از سیاست های آمریکا را برای حفظ حکومت خود ضروری می دانست. به همین دلیل مدت کوتاهی پس از لغو

تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی ، اعلام کرد که اصول شش گانه را با عنوان انقلاب سفید به همه پرسى خواهد گذاشت.

۷- چه کسانی به مخالفت با اصول شش گانه شاه پرداختند؟ چرا؟ امام خمینی و سایر علمای مبارز مخالفت کردند. زیرا از اهداف و پیامدهای واقعی این اصول آگاه بودند و یقین داشتند که اجرای این اصول ، موجب افزایش سلطه ی امریکا بر ایران و وابستگی سیاسی و اقتصادی کشور ما به بیگانگان می شود.

نکته: در برخی از شهر ها مانند تهران و قم مردم تظاهرات کردند و مخالفت خود را با اصول شش گانه و همه پرسى نشان دادند.

نکته: همه پرسى اصول شش گانه با وجود اعتراضهای مردمی، در بهمن ۱۳۴۱ برگزار شد و حکومت پهلوی نیز اعلام کرد که بیشتر مردم با اصول شش گانه موافق اند

ص ۹۹

۸- امام خمینی در محرم سال ، ۱۳۴۲ چه توصیه ای به مداحان و سخنرانان مذهبی کرد؟ یادآوری کرد که سکوت در برابر حکومت ستمگر ، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند.

۹- چرا امام خمینی در محرم سال ۴۲ از مداحان و سخنرانان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند؟ در آن زمان، حکومت پهلوی با اسرائیل رابطه برقرار کرده بود. رژیم پهلوی ۷۰ درصد از نفت اسرائیل را تأمین میکرد و هیچگاه موضعگیریایی علیه تجاوز و اشغالگریهای اسرائیل نمیکرد

نکته: امام خمینی در عصر عاشورا (۱۳ خرداد ۱۳۴۲) در مدرسه فیضیه قم سخنرانی تاریخی کرد.

۱۰- سخنان امام خمینی در عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ در باره چه مسائلی بود؟ رژیم با امام چگونه برخورد کرد؟ شاه را به دلیل ستمگری ، همکاری با اسرائیل و وابستگی به آمریکا به شدت محکوم کرد. دو روز بعد مأموران رژیم شبانه به خانه ی امام ریختند و ایشان را دستگیر و پس از انتقال به تهران در یکی از پادگان های نظامی زندانی کردند.

۱۱- شدیدترین اعتراض ها به دستگیری امام خمینی ، در کدام شهرهای کشور صورت گرفت؟ قم -تهران - ورامین.

۱۲- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چگونه شکل گرفت؟ دستگیری امام خمینی ، موجب خشم و اعتراض گسترده ی مردم مسلمان ایران در شهرهای مختلف شد. رژیم که از حرکت سریع و فراگیر مردم به وحشت افتاده بود به مأموران خود دستور داد که تظاهر کنندگان را به گلوله ببنند و قیام را سرکوب کنند.

۱۳- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چه اثراتی داشت؟ قیام ۱۵ خرداد اگر چه به زور اسلحه و با خشونت مأموران رژیم

سرکوب شد ، بر خشم و نفرت مردم انقلابی نسبت به شاه و عوامل حکومت او افزود و انگیزه ی آنان را برای مبارزه تا سرنگونی حکومت پهلوی تقویت کرد.

۱۴- منظور از لایحه ی حق کاپیتولاسیون(قضاوت سپاری) چیست؟ بر اساس این مصونیت ، اگر آمریکایی ها در ایران مرتکب جرمی می شدند ، دادگاه های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند.

۱۵- واکنش امام خمینی در مقابل لایحه ی حق کاپیتولاسیون(قضاوت سپاری) چه بود؟ امام خمینی در یک سخنرانی مهم، دادن مصونیت قضایی به آمریکاییان را اقدامی ذلت بار و خلاف استقلال کشور شمرد و شاه را به سبب وابستگی به آمریکا به شدت سرزنش کرد

ص ۱۰۰

۱۶- امام خمینی در ۱۳ آبان ۱۳۴۲ به کجا تبعید شدند؟ حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست. بنابراین، در ۱۳ آبان ۱۳۴۳ ایشان را به ترکیه تبعید کرد. حدود یک سال بعد، تبعیدگاه امام از ترکیه به عراق تغییر یافت و تا مهر ۱۳۵۷ امام در شهر نجف ساکن بود

۱۷- امام خمینی در تبعید ، به چه شکل هایی مبارزات خود را ادامه می دادند؟ امام خمینی در تبعید نیز به مبارزه ادامه داد و با صدور اعلامیه و فرستادن پیام، مردم و گروههای سیاسی را به مبارزه با حکومت پهلوی دعوت میکرد.

نکته: محل های تبعید امام خمینی به ترتیب: ترکیه ، عراق(نجف) ، فرانسه (نوفل لوشاتو در حومه ی پاریس)

۱۸- اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید؟

مخالفت با اصول شش گانه (انقلاب سفید)	مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی	قیام ۱۵ خرداد	مخالفت با کاپیتولاسیون	ادامه مبارزه در دوران تبعید
--	--	---------------	---------------------------	--------------------------------

۱۹- مبارزه ی ملت ایران پس از تبعید امام خمینی به چه صورت ادامه یافت؟ قشرهای مختلف مردم به ویژه روحانیون ، فرهنگیان ، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت به مبارزه ادامه دادند . آنها به پیروی از امام ، مبارزه را وظیفه ای دینی و شرعی می دانستند .

۲۰- نحوه ی مبارزه ی آیت الله مطهری و دکتر علی شریعتی و آیت الله طالقانی به چه شکلی بود؟ آنان می کوشیدند با سخنرانی ، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و نهج البلاغه در مساجد و حسینیه ها و دانشگاه ها ، اسلام انقلابی را به جوانان معرفی کنند.

نکته: برخی عالمان و اندیشمندان مانند آیت الله مطهری و دکتر شریعتی و آیت الله طالقانی می کوشیدند با سخنرانی،نوشتن کتاب و ...اسلام انقلابی را به جوانان معرفی کنند.

ص ۱۰۱

نکته: در سال ۱۳۵۶چنین به نظر می رسید که حکومت پهلوی در اوج قدرت است.

۲۱- چرا در سال ۱۳۵۶چنین به نظر می رسید که حکومت پهلوی در اوج قدرت است؟ در آن

زمان، شاه اکثر مخالفان خود را سرکوب کرده بود. آمریکا و بسیاری از کشورهای قدرتمند نیز از حکومت او پشتیبانی میکردند

۲۲- چه دلایلی مردم از شاه و سیاست های او ناراضی بودند؟ به دلیل مسائل و مشکلات مختلف

فرهنگی ، سیاسی و اقتصادی . زیرا : الف)حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی توجهی نداشت و برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت تضعیف فرهنگ اسلامی بود ب) وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا ج) استبداد و سرکوب د) رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می گرفت . ه) نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند . و) روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند و) ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها ، مخالفان را سرکوب می کردند ز) حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی

ص ۱۰۲

۲۳- دلایل سیاسی ، فرهنگی ، اجتماعی و اقتصادی ناراضی مردم از حکومت شاه را به تفکیک

بنویسید. (فعالیت ۴)

دلایل سیاسی	وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به بیگانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند
دلایل فرهنگی و اجتماعی	روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها ، مخالفان را سرکوب می کردند و عده زیادی به اعدام و زندان و تبعید محکوم شده بودند
اقتصادی	حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی

۲۴- چه چیزی همچون کبریتی بر انبار باروت انقلاب بود؟ توضیح دهید. مجالس ختم حاج آقا مصطفی در برخی شهرها برگزار شد و مردم ضمن ابراز ارادت و احترام به امام خمینی، خشم خود را نسبت به حکومت شاه نشان دادند. شاه و درباریان که از اقدام ملت در گرامیداشت یاد و نام امام و فرزندش خشمگین شده بودند، مقاله توهین آمیزی نسبت به ایشان در روزنامه اطلاعات منتشر کردند. این مقاله همچون کبریتی بر انبار باروت انقلاب بود.

۲۵- قیام ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ مردم قم را شرح دهید؟ مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله ی توهین آمیز روزنامه اطلاعات، به تظاهرات پرداختند و مأموران حکومت این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.

۲۶- قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز را توضیح دهید؟ مردم تبریز به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.

نکته: یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ در تهران به وقوع پیوست
۲۷- واقعه ی ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ (جمعه ی سیاه) را توضیح دهید؟ در آن روز که به جمعه ی سیاه معروف شد، مأموران رژیم به طرز بی رحمانه ای تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده ی زیادی را شهید و زخمی کردند

۲۸- عکس العمل شاه در برابر اعتراض و تظاهرات ملت به چه صورت بود؟ از یک سو برای فریب ملت، پی درپی نخست وزیران خود را عوض می کرد و مدعی آن بود که پیام انقلاب آنان را شنیده است و به خواسته هایشان توجه خواهد کرد. از سوی دیگر، به مأموران خود دستور می داد که تظاهر کنندگان را سرکوب کنند.

۲۹- هجرت امام خمینی از نجف به پاریس چه تاثیری در مبارزات انقلاب داشت؟ با حضور امام در پاریس، بسیاری از مبارزان توانستند با ایشان ملاقات و گفت و گو کنند. همچنین این امکان برای خبرنگاران سراسر جهان فراهم آمد تا پیام امام را به گوش مردم ایران و جهان برسانند.

نکته: در نتیجه ی مبارزه مردم ایران شاه در روز ۲۶ دی ماه ۱۳۵۷ مجبور به فرار از کشور شد.

نکته: رهبر انقلاب اسلامی ایران (امام خمینی) در روز ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ به میهن بازگشت.

نکته: انقلاب اسلامی ایران در روز ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ به پیروزی رسید و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد.

۳۰- **انقلاب اسلامی ایران با چه شعار اصلی به پیروزی رسید؟ و هدف آن چه بود؟** با شعار اصلی " استقلال ، آزادی ، جمهوری اسلامی " به پیروزی رسید و هدف آن از بین بردن وابستگی کشور به بیگانگان و تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی بود

۳۱- **سه عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی ایران را بنویسید؟** ایمان به اسلام - وحدت ملت - رهبری قاطع امام خمینی

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس شانزده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۰۵

۱- **خواسته‌ی اصلی و اساسی ملت در جریان انقلاب اسلامی چه بود؟** استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

۲- **امام خمینی برای تعیین نظام سیاسی چه کرد؟**

به دولت موقت انقلاب مأموریت داد که ضمن اداره‌ی امور کشور، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد.

نکته: مردم ایران در روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق‌های رای رفتند تا از میان دو گزینه «جمهوری اسلامی: آری یا خیر» یکی را برگزینند. در این همه‌پرسی ۹۸/۲ درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند. نتیجه همه‌پرسی در ۱۲ فروردین اعلام گردید و پس از آن، این روز به عنوان روز جمهوری اسلامی نامگذاری شد.

نکته: بلافاصله پس از همه‌پرسی تعیین نظام سیاسی، مقدمات تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی فراهم آمد. پس از تصویب قانون اساسی، انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری (بهمن ۱۳۵۸) و سپس اولین دوره‌ی مجلس شورای اسلامی (اسفند ۱۳۵۸) برگزار شد.

۳- **چه زمانی نظام جمهوری اسلامی به طور رسمی شکل گرفت؟** پس از انتخاب اولین رئیس‌جمهوری و تشکیل اولین مجلس شورای اسلامی، هیئت دولت نیز تعیین شد و نظام جمهوری اسلامی به طور رسمی شکل گرفت.

ص ۱۰۶

نکته: نهادهای انقلابی به فرمان امام خمینی و بر اساس ضرورت و نیازهای کشور به وجود آمدند.

۴- **دو مورد از نهادهای انقلابی که به فرمان امام خمینی شکل گرفتند را نام برده و هدف از**

تشکیل آنها را بنویسید؟ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان بودند که با هدف دفاع از آرمان‌های انقلاب اسلامی و مرز و بوم کشور شکل گرفتند.

۵- نمودار روند تأسیس نظام جمهوری را کامل کنید؟ (فعالیت ۱)

تعیین هیئت دولت	انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی	انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری	تدوین و تصویب قانون اساسی	همه پرسى تعیین نظام سیاسى
-----------------	---	-------------------------------------	------------------------------	------------------------------

ص ۱۰۷

۶- چرا دولت های سلطه گر و زورگو (آمریکا) فعالیت های گسترده ای را برای انحراف و نابودی

نظام نوپای اسلامی آغاز کردند؟ نظام جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدای شکل گیری به حمایت از نهضت های آزادی بخش در سراسر جهان برخاست . به همین دلیل روابط خود را با رژیم اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود.

۷- سه مورد از توطئه ها و دسیسه های دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی ایران چه

بود؟ ایجاد شورش و نا امنی- ترور شخصیت ها و مردم انقلابی - اقدامات نظامی .

۸- نقش گروه های ضد انقلاب داخلی را در ایجاد شورش و نا امنی در سال های نخست پیروزی

انقلاب اسلامی شرح دهید؟ گروه های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در بخش هایی از کشور به ویژه در مناطق مرزی به ایجاد نا امنی و اغتشاش پرداختند . این گروه ها قصد داشتند با به راه انداختن جنگ داخلی ، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند . آنها حتی به اموال و دارایی های مردم نیز خسارت های فراوانی وارد کردند.

۹- چهار نفر از شخصیت هایی انقلابی که در سالهای نخست پیروزی انقلاب ترور شدند نام ببرید؟

استاد شهید مطهری- آیت الله دکتر بهشتی - محمدعلی رجایی - دکتر محمد جواد باهنر.

نکته: آیت الله سید علی خامنه ای بر اثر اقدام های تروریستی ضد انقلاب به شدت مجروح شدند.

ص ۱۰۸

۱۰- دانشجویان پیرو خط امام در چه تاریخی و چرا سفارت آمریکا را تسخیر کردند؟ در ۱۳ آبان ۵۸

- زیرا در ابتدای پیروزی انقلاب ، سفارت آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه های ضد انقلاب و جاسوسی و نفوذ در برخی جریانها و شخصیت های سیاسی و مذهبی تبدیل شده بود.

۱۱- دانشجویان چه شرطی را برای آزادی گروگان های آمریکایی اعلام کردند؟ دانشجویان اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تحویل دهد و متعهد شود که در امور داخلی ایران دخالت نکند ، گروگان ها را آزاد خواهند کرد.

۱۲- آمریکا برای رهایی گروگان ها چه کرد؟ اقدام به حمله ی نظامی کرد اما هواپیما و بالگردهای آن کشور در صحرای طبس دچار طوفان شن شدند و نیروهای امریکایی با تحمل تلفات و خسارت گریختند.

۱۳- سرانجام گروگان های آمریکایی چه شد؟ سرانجام با میانجیگری دولت الجزایر ، دانشجویان پس از یک سال و چند ماه گروگان های آمریکایی را آزاد کردند.

۱۴- جنگ تحمیلی در چه تاریخی و توسط کدام کشور بر علیه ایران آغاز شد؟ در ۳۱ شهریور ، ۱۳۵۹ صدام ، رئیس حکومت بعثی عراق با پشتیبانی برخی قدرتهای استکباری، با فرمان حمله به خرمشهر جنگ علیه ایران را آغاز کرد.

نکته: جنگ تحمیلی سرانجام پس از ۸ سال پایداری ملت و ایثار رزمندگان به پایان رسید. دو سال بعد از اعلام آتش بس ، ایران و عراق برای تبادل اسرا به توافق رسیدند.

ص ۱۰۹

نکته: یکی دیگر از اقدامات دشمنان انقلاب اسلامی جهت فشار بیشتر بر مردم و جمهوری اسلامی ایران، تحریم های اقتصادی علیه کشور ما بود

۱۵- در مورد تحریم های اقتصادی آمریکا علیه ایران توضیح داده و بگویند چه زمانی اولین تحریم اقتصادی علیه ایران انجام شد؟ برای اولین بار و به سرعت پس از پیروزی انقلاب، آمریکا اقدام به تحریم اقتصادی ایران نمود و بسیاری از پولهای ایران در بانکهای خارجی یا اموال کشور در خارج را مصادره کرد. پس از آن تاکنون، هر بار به بهانه های مختلف به این فشارها و تحریمها افزوده است، به صورتی که حتی مردم ایران را از داشتن برخی از داروهای حیاتی محروم کرد

۱۶- وقتی قدرتهای مستکبر و زورگویی همچون آمریکا، انگلیس و همپیمانان آنها، متوجه شدند امکان پیروزی در جنگ نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران را ندارند چه کردند؟ وارد جنگ نرم علیه کشور عزیز ما شدند که تا امروز نیز ادامه دارد

ص ۱۱۰

۱۷- هدف دشمن در جنگ نرم چیست؟ هدف دشمن در جنگ نرم، تغییر ذهن و اراده مردم است تا آنها، چیزی را بخواهند که دشمن میخواهد.

نکته: در جنگ نرم اگر دشمن بر یک فرد یا افرادی غلبه کند، آن فرد یا افراد کشته نمی شوند، بلکه تبدیل به یک نیروی جدید برای دشمن می شوند

۱۸- راه پیروزی در نبرد نرم چیست؟ شناخت ارزشهای انسانی، تقویت هویت اسلامی - ایرانی، تفکر صحیح و افزایش معنویت و دینداری در دلهاست

نکته: امام خمینی سرانجام در شامگاه ۱۳ خرداد ۱۳۶۸ در تهران درگذشت.

نکته: عظیم ترین ثمره ی زندگی امام خمینی ، رهبری انقلابی بزرگ بود

۱۹- جمله ی معروف رهبر انقلاب آیت الله خامنه ای در باره امام خمینی چه بود؟ این انقلاب در هیچ کجای جهان بی نام او شناخته شده نیست.

نکته: یک روز پس از ارتحال امام خمینی مجلس خبرگان رهبری ، آیت الله خامنه ای را به رهبری انقلاب برگزید

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس هفده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۱۴

۱- تعاریف فرهنگ چیست؟ الف) فرهنگ را می توان شیوه ی مشترک زندگی در یک جامعه دانست.

ب) فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند.

نکته: فرهنگ جامعه شیوه ی زندگی آن جامعه است.

۲- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به

وجود نمی آید.

ص ۱۱۵

نکته: فرهنگ پدیده ای آموختنی است ، یعنی از طریق ژن به ارث نمی رسد بلکه از راه آموزش و تربیت از

نسلی به نسل دیگر منتقل می شود .

نکته: مورچه ها و زنبورها نیز با هم زندگی میکنند اما فرهنگ ندارند

نکته: فرهنگ در جریان (فرایند) اجتماعی شدن آموخته می شود .

۳- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری چیست؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر

است که افراد از طریق آن ، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.

۴- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن ، افراد نمی توانند به زندگی

در جامعه ادامه دهند. در یک جامعه ، هر فرد عقاید و باورها ، رسوم ، قوانین و حتی شیوه ابراز احساسات و

هیجانات را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد

۵- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا رخ می دهد؟ چگونه؟ با ذکر مثال توضیح دهید؟ در

خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چه چیزهایی خوب و چه چیزهایی بد هستند به عنوان مثال

کودک در خانواده یاد میگیرد :چطور صحبت کند ، چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آدابی را رعایت

کند ، چگونه به مهمان ها سلام و تعارف کند ، یا پاهایش را جلوی افراد بزرگتر دراز نکند. همچنین یاد میگیرد

چگونه عبادت و دعا کند و در مراسم مختلف، مثل جشنها یا عزاداریها چگونه رفتار کند

نکته: اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد ، خانواده است.

۶- با بزرگ تر شدن فرد ، علاوه بر خانواده ، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد

موثر است؟ رسانه های جمعی ، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند. این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه ، خدمت سربازی ، محل کار و .... ادامه پیدا می کند.

۷- در فرایند اجتماعی شدن ، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟

نمادها ، هنجارها ، ارزش ها و عقاید.

نکته: جنبه های مختلف یک فرهنگ را میتوان به لایه های یک پیاز تشبیه کرد

۱- لایه ها و جنبه های فرهنگ یک جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ

خارجی یا بیرونی هستند مانند نمادها و هنجارها معمولاً وقتی با جامعه ای روبه رو می شویم، نخست اشکال ظاهری فرهنگ آن را درمی یابیم، اما اگر زندگی مردم آنجامه را بیشتر و دقیقتر بررسی کنیم، به جنبه های عمیقتری از فرهنگ آنها پی میبریم. ارزشها و عقاید، لایه های عمیق تر فرهنگ هستند

۹- نماد چیست؟ نشانه یا نماینده ی یک چیز دیگر است به طوری که با دیدن نماد، به یاد آن چیز می افتیم.

نکته: برای مثال، علامت «؟» نماد پرسش و علامت «!» نماد تعجب است

۱۰- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می

کند. زبان گفتاری و نوشتاری ، تصاویر، بناها ، نوع پوشاک و همه ی اشیاء و دست ساخته های انسان و همچنین رفتارها نقش نمادین دارند.

نکته: شکل های زیر به عنوان مثال برای نماد مهم هستند و ممکن است در امتحانات بیابند:

ص ۱۱۲

۱۱- **هنجار چیست؟** هنجارها ، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند . به عبارت دیگر به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارها ی مختلف ، هنجار می گویند .

۱۲- **هنجارها شامل چه مواردی می شود؟** هنجارها در واقع همه ی عادت ها ، آداب و رسوم اجتماعی ، مناسک مذهبی ، قواعد ، قوانین و مقررات (قوانین ازدواج، قوانین خرید و فروش، قوانین عبور و مرور و ...) را در بر می گیرد.

۱۳- **مهم ترین دلایل پیروی از هنجارها را بیان کنید؟** اعتقاد به آنها ، حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات.

۱۴- **پیروی نکردن از هنجارها ، چه عواقبی برای افراد دارد؟** اگر افراد از هنجارها یا شیوه های مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند ، مجازات می شوند . این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران ، پوزخند ، تمسخر ، طرد کردن و محروم نمودن ، متلک گفتن یا مجازات های رسمی و قانونی باشد

۱۵- **چند نمونه از رفتارهایی که در جامعه ی ما مخالف هنجارها است و انجامشان ممکن است باعث برخورد جامعه با فرد بشود مثال بزنید.** در کشور ما فردی در مجلس عزا لباس قرمز بپوشد و بخواهد لطیفه بگوید یا در یک مهمانی، یک نفر پیش از ورود سایر مهمانها و میزبان سر سفره یا میز بنشیند و با عجله شروع به غذا خوردن کند یا دانش آموزی هر وقت بخواهد وارد مدرسه شود و از آنجا بیرون برود یا فردی در ایام ماه مبارک رمضان تظاهر به روزه خواری کند یا فردی اتومبیل خود را در پیاده رو پارک کند.

ص ۱۱۸

۱۶- **ارزش چیست؟ مثال بزنید؟** ارزش یعنی اینکه اموری را خوب، مطلوب و مثبت تلقی کنیم. هر فرد یا اعضای هر گروه و جامعه، اموری را با ارزش می دانند و امور دیگری را ناپسند تلقی می کنند مثال: احترام به

سالمندان ، شهادت طلبی ، سبک زندگی دینی، انفاق، کار و تلاش ، اهل مطالعه بودن ، احترام به سالمندان، ساده زیستی ، داشتن تخصص و مهارت ، دوری از تجملات ، پرهیز از دخانیات، ایثار ، صداقت ، کمک به مظلوم ، عضویت در یک انجمن علمی

۱۷- رابطه ی ارزش ها و رفتارها (هنجارها) را بنویسید؟ با ذکر مثال؟ افراد بر اساس ارزشهایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل میکنند برای مثال ، فردی که حفظ محیط زیست برایش یک ارزش است، تلاش می کند به حفظ محیط زیست کمک کند. چنین فردی در مصرف منابع آب و برق صرفه جویی میکند، زباله ها را از هم تفکیک میکند

۱۸- منظور از ارزش های دینی، انسانی و اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزشهای دینی، انسانی و اجتماعی ، آن دسته از ارزشها هستند که همه ی انسانها یا اغلب افراد یک جامعه آن را خوب و مطلوب می دانند مانند شجاعت، صداقت، کمک به دیگران، حمایت از مظلوم، احترام به سالمندان و دفاع از وطن.

۱۹- بخش مهمی از فرهنگ هر جامعه را چه چیز تشکیل می دهد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد

۲۰- با ذکر یک مثال توضیح دهید چه رابطه ای بین عقاید دینی و شک گیری ارزش ها وجود دارد؟ یکی از عوامل مهمی که در شکل گیری ارزشها مؤثر است، عقاید دینی است. برای مثال صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان یک ارزش است و این ارزش ناشی از اعتقادی است که ما به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او داریم

۲۱- عقاید اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامی ، ملاکی است که با آن هنجارها و ارزش ها را می سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری دارند، می پذیریم.

نکته : ارزش های افراد با هم تفاوت دارند.

فعالیت ۲- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزشها و عقاید است؟ توضیح دهید.

الف) برخی نانوائی ها ، شب های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می دهند. (ارزش های دینی - کمک به دیگران و انسان دوستی)

ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یا الله می گویند (. ارزش های دینی - حفظ حجاب و پوشش)

پ) افراد در موقع دیدن کودک ، ماشاالله می گویند. (ارزش های دینی و عرفی - چشم زخم)

ت) رزمندگان اسلام هنگام پیروزی در نبرد «الله اکبر» میگویند. (ارزش های دینی و عرفی - توکل بر خدا)

فعالیت ۹- عوامل مختلفی می توانند نمادها ، ارزش ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند . در باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هایی بیاورید .

عوامل	مصادق	تغییر در نمادها ، ارزش ها و هنجارها
پیشرفت های صنعتی و فناوری زندگی	زندگی کاشانه نشینی (آپارتمان نشینی ، پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه های چند طبقه ، فضای کمتر برای بازی بچه ها و.....
رسانه های جمعی	تلویزیون - رادیو - روزنامه - اینترنت - ماهواره	کم شدن دید و بازدید و صله ی ارحام - گسترش فردگرایی - کم شدن ارتباطات فامیلی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره - اینترنت	مدگرایی - تغییر نوع پوشش - نوع معماری

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس هجده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۲۰

نکته: موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش کیستی است .

- ۱- **هویت چیست؟** هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود.
- ۲- **یکی از تفاوت های انسان و سایر موجودات چیست؟** آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود از جمله تفاوت های او با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.

نکته: ما دارای هویت فردی و هویت اجتماعی هستیم .

ص ۱۲۱

- ۳- **هویت فردی چند بخش دارد؟** دو بخش ویژگی های جسمانی و ویژگی های روانی.
- ۴- **هویت جسمانی و روانی را تعریف کرده و برای آن مثال بزنید؟ (چه ویژگی هایی هویت جسمانی و هویت روانی را تشکیل می دهد؟)**
ویژگی هایی مانند جنسیت ، قد وزن، سن ، گروه خونی هویت جسمانی را تشکیل می دهند . این ویژگی ها مربوط به بدن و خلقت خدادادی ما هستند . ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی های غیر جسمانی هستند ، مانند صبور بودن ، زودرنج بودن ، داشتن پشتکار و اراده ، امیدوار بودن ، لجوج بودن و به هنر علاقه داشتن .

- ۵- **ویژگی های جسمانی افراد چه تأثیراتی بر ویژگی های روانی آنها دارد؟(مثال بزنید)** ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیت روانی انسان ها اثر می گذارد . برای مثال بیماری ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامتی روانی انسان دارند . مثلاً ترشح زیاد یا کم برخی غده ها در بدن، مانند تیروئید، بر خلق و خوی افراد تأثیر میگذارد

- ۶- **ویژگی های اخلاقی و روانی چه تأثیراتی بر ویژگی های جسمانی انسان می گذارد (با ذکر مثال)؟** ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند . برای مثال افراد خوش بین و امیدوار و پر تلاش نسبت به آدم های بدبین و منفی باف یا تنبل سلامت

جسمانی بیشتری دارند

۷- هویت اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. افراد با عضویت در گروه‌های مختلف اجتماعی و آشنا شدن با ارزشها و عقاید جامعه، هویت اجتماعی خویش را به دست می آورند. مثال: ما با عضویت در خانواده، فرزند به حساب می آییم، با عضویت در مدرسه دانش آموز هستیم و عضویت در جامعه ایران، ایرانی محسوب می شویم.

نکته: هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه شکل می گیرد .

نکته: وقتی خود را عضو یک گروه معرفی می کنیم به هویت اجتماعی خود اشاره می کنیم.

ص ۱۲۲

۸- آیا ویژگی های هویتی ما تغییر می کند؟ با ذکر مثال توضیح دهید؟ برخی از ویژگی های هویتی تغییر نمی کنند و همیشه ثابت اند . برای مثال ما نمی توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر دهیم . اما برخی از ویژگی های هویتی همواره در حال تغییرند . برای مثال ، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پردرآمد ، و یک فرد بی سواد به آدمی با سواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی با تقوا تبدیل گردد.

۹- ما نسبت به کدام ویژگی های خود مسئول هستیم؟ ما نسبت به ویژگیهایی که قابل تغییرند و میتوانیم در انتخاب آنها نقش داشته باشیم، مسئول هستیم.

۱۰- (فعالیت ۳) چرا شناخت هویت خود و ویژگی های آن اهمیت دارد؟ انسان می تواند استعدادهای خود را کشف کند - از کیفیت زندگی بهتری بهره مند می شویم - با توجه به شناخت ویژگی های خود در زمان مناسب تصمیم گیری دقیق تری داریم.

نکته: یکی از مراتب هویت اجتماعی هویت ملی است که به یک ملت مربوط می شود.

۱۱- ملت را تعریف کنید. ملت جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده و دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی، اقتصادی و آرمانهای مشترک است.

۱۲- عمده ترین عناصر هویت یک ملت را نام ببرید؟ فرهنگ ، تاریخ (زمان) ، سرزمین (مکان)

۱۳- مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی را که با آنها شناخته می شویم نام ببرید؟ ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم - ما مسلمانیم - ما تاریخ طولانی و میراث فرهنگی غنی داریم - زبان مشترک ما فارسی است - انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان های والای جامعه ی ماست.

ص ۱۲۳

۱۴- چرا سرزمین از مهم ترین عناصر شکل دهنده ی هویت ملی است؟ برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می آورد ، به گونه ای که وظیفه ی خود می دانند که از آن تا پای جان دفاع کنند.

نکته: در متون کهن ایران باستان، از سرزمین ما به «ایران شهر» و «ایران زمین» یاد شده است .

۱۵- چرا دین از ارکان مهم هویت ما ایرانیان است؟ فرهنگ ما بر اساس دین اسلام است و

عقاید و ارزش ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز از دین اسلام نشئت می گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.

نکته: بیش از ۹۸ درصد مردم ایران مسلماناند.

نکته: اقلیتهای دینی **زردشتی، مسیحی و کلیمی** هم در کشور ما ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ نموده و همواره از سرزمین ایران در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده اند.

ص ۱۲۴

۱۶- تاریخ ایران چه تأثیری بر فرهنگ ایرانیان گذاشت؟ ایران جایگاه تمدن های ریشه دار تاریخی بوده است که بیش از چند هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران عقاید و ارزش های اسلامی سبب دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان شد. پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی را ایفا کردند.

نکته: دسته ای از رسوم و آیین های ایرانیان مانند جشن نوروز که مغایرتی با تعالیم اسلام نداشتند، برجا ماندند و با تأثیرپذیری از هویت دینی مسلمانان ادامه یافتند.

۱۷- استاد شهید مرتضی مطهری در مورد ارتباط فرهنگ ایرانی و اسلامی چه گفته اند؟ ایرانیان از دین اسلام نیرو و حیات گرفتند و هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند.

نکته: در دوره هایی از تاریخ که اقوام مهاجم چون مغولها و تیموریان به ایران هجوم آوردند، ایرانیان توانستند آنها را تحت تأثیر فرهنگ اسلامی و ایرانی خود قرار دهند.

۱۸- چرا زبان نقش مهمی در تکوین هویت ملی دارد؟ زیرا زبان و خط مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می شود و انتقال می یابد.

۱۹- زبان فارسی به عنوان یکی از ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی ، چه نقشی در هویت ملی دارد؟ زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت . زبان فارسی همچنین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است.

نکته: دانشمندان و بزرگان دوره اسلامی صدها اثر علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده اند ؛ تا جایی که میتوان زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست .

۲۰- **انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟** در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله روی از فرهنگ بیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه ی اسلامی شدند.

نکته: امروزه آرمانهای انقلاب اسلامی الهام بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است

۲۱- **امت اسلامی را تعریف کنید.** امت اسلامی جمعیت بزرگی است که میان آنها با مرزهای جغرافیایی و سیاسی، فاصله نمی افتد. افراد یک امت، با انسجام، اتحاد، همدلی و همکاری، یک پیکره واحد را تشکیل می دهند.

۲۲- **یکی از اهداف پیامبر اسلام پس از بعثت چه بود؟** تشکیل امت واحد اسلامی بود؛ امتی که باید با تلاش و مجاهدت دائمی، بر قدرت، پیشرفت و عظمت خود بیفزایند تا در عصر جدید، «تمدن نوین اسلامی» را برپا کنند

۲۳- **امت اسلامی در مواجهه با دشمن چه وظیفه ای دارد؟** امت اسلامی در کشورهای مختلف، باید در مواجهه با دشمن مشترکشان، یعنی استکبار جهانی، رقابتهای و اختلافات را کنار گذارد و با یکدیگر متحد باشند

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس نوزده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۲۸

نکته: نقطه شروع بنیان خانواده، ازدواج است.

۱- **ازدواج (نکاح) چیست؟** ازدواج (نکاح) پیمانی الهی است که به موجب آن یکی زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می شوند و خانواده ای را تشکیل می دهند .

۲- **ازدواج (نکاح) برای رفع کدام نیاز انسان است؟** تمایل به تشکیل خانواده و داشتن فرزند در نهاد انسان گذاشته شده و تشکیل زندگی خانوادگی ، امری طبیعی و فطری و بر اساس نظام خلقت است.

۳- **حدیثی از پیامبر را درباره اهمیت تشکیل خانواده بنویسید؟** هیچ بنایی در اسلام گذارده نشده که نزد خداوند عزوجل محبوب تر از ازدواج و تشکیل خانواده باشد

۴- **ارزش ها و کارکردهای خانواده را نام ببرید؟** رشد کمالات انسانی - فرزندآوری و تجدید نسل - حمایت و مراقبت - تربیت اعضای خانواده

۵- **اهمیت فرزند آوری در خانواده چیست؟** یکی از مهم ترین کارکردهای خانواده در طول تاریخ ، فرزند آوری بوده است . فرزند آوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده موجب می شود که نسل انسان باقی بماند و تداوم پیدا کند . با تولد فرزندان ، خانواده توسعه و استحکام می یابد . به دنیا آمدن فرزندان ، موجب نشاط و سرزندگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می شود . تولد فرزند ، برکت ها و فواید زیادی برای اعضای خانواده و خویشاوندان به ارمغان می آورد.

نکته: اولین شرط بقای هر جامعه ای جمعیت است.

۶- **چرا اولین شرط بقای هر جامعه ای ، جمعیت آن است؟** زیرا بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه ، فعالیت های آن دچار اختلال می شود . در صورتی که جمعیت یک جامعه منقرض گردد ، آن جامعه نابود می شود و از بین می رود.

نکته: نیاز به مهر و محبت یا نیاز عاطفی از نیازهای اساسی انسان است. خانواده مهمترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است

۲- یکی از کارکردهای خانواده مهر و محبت است، مختصر توضیح دهید مهر و

محبت والدین به یکدیگر و به کودکان چه اثراتی دارد؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان موجب آرامش در کانون خانواده می شود. کودکان از نخستین سالهای زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهربانی و محبت آشنا می شوند و با پرورش یافتن در دامن آنها، مهربانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می آموزند.

۱- در چه دوره هایی انسان ها به مراقبت نیاز دارند؟ نوزادی - سالمندی - در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث .

نکته: مهم ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد، خانواده است .

۹- مراقبت از اعضای خانواده یکی از کارکردهای خانواده است در این باره توضیح

دهید؟ کودک برای ادامه ی زندگی خود به مراقبت نیاز دارد . از سوی دیگر ، انسان ها در دوره ی سالمندی نیز دچار ضعف و ناتوانی می شوند و بدون مراقبت ، قادر نیستند خود را به خوبی اداره کنند . علاوه بر دوره کودکی و سالمندی ، در میانه ی این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث به مراقبت مهربانانه و بی منت از یکدیگر نیاز پیدا می کنند.

نکته: نوزاد انسان در آغاز زندگی توانایی برطرف کردن نیازهای زیستی و بدنی خود را ندارد و تا مدت زیادی پس از تولد همچنان ناتوان است. بنابراین، کودک برای ادامه زندگی خود به مراقبت نیاز دارد

نکته: رفع نیاز های مادی و اقتصادی خانواده بر عهده ی سرپرست خانواده یعنی پدر است .

۱۰- یکی از کارکردهای مهم خانواده رفع نیازهای مادی اعضای خانواده است، آن را شرح دهید؟ اعضای خانواده به خوراک و پوشاک، مسکن و وسایل زندگی نیاز دارند. رفع این نیازها بر عهده ی سرپرست خانواده یعنی پدر است. زنان نیز از روزگاران گذشته تاکنون، با فعالیتهای خود در خانه یا خارج از آن، یاری رسان اقتصاد خانواده بوده اند

ص ۱۳۱

۱۱- طبق فرموده ی امام سجاد(ع) نقش والدین در تربیت اعضای خانواده چیست؟

حق فرزند این است که بدانی خوبی و بدی او به تو ارتباط دارد. در تربیت و ادب آموزی و خدانشناسی او مسئولیت داری، باید او را در محبت و اطاعت از خدا کمک کنی و وسایل ایمان و پاکی او را فراهم سازی.

۱۲- والدین در تربیت اعضای خانواده چگونه مسؤل هستند؟ خانواده یکی از مهمترین بسترهای تربیت انسان است و والدین وظیفه ی مهم تربیت اخلاقی، معنوی و دینی فرزندان را بر عهده دارند. یک خانواده ی سالم می تواند در دامن خود فرزندان مومن، عالم و پایبند به آداب و اصول اخلاقی تربیت کند.

نکته: پدر و مادر نیز در جریان زندگی و فراز و نشیبهای آن، تربیت و تعالی می یابند

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی

سوالات درس بیست مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۳۲

نکته: اگر خانواده ای بتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، میتوان از آن به عنوان خانواده ای مطلوب یاد کرد.

نکته: وقتی خانواده نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، دچار آسیب شده است .

۱) اگر خانواده ای نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد ، چه اثرات زیانباری دارد؟ در چنین حالتی ، رابطه ی خانواده با دیگر نهادهای جامعه نیز دچار مشکل می شود و در نهایت آسیب به همه ی جامعه سرایت می کند.

نکته: اولین گام در راه تشکیل یک خانواده ی سالم ، دقت در انتخاب همسر است .

نکته: یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود انتخاب صحیح همسر است.

۲) انتخاب صحیح همسر چه نتیجه ای دارد؟ موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود .

۳) اگر افراد در انتخاب همسر به معیارهای نادرستی تکیه کنند چه مشکلی ایجاد می شود؟ اگر افراد در انتخاب همسر به معیارهای نادرستی تکیه کنند مثلاً فقط زیبایی ظاهری یا ثروت همسر خود را در نظر بگیرند، احتمال اینکه در زندگی خانوادگی با شکست رو به رو شوند افزایش می یابد

۴) برای زندگی خوب و با سعادت، افراد باید در انتخاب همسر به چه چیزی توجه کنند؟ افراد باید در انتخاب همسر به تناسب و همگونی خود با طرف مقابل توجه کنند . هر چه افراد از نظر اعتقادات دینی ، فرهنگ، اخلاق ، روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر هماهنگی داشته باشند ، زندگی شان با دوام تر است

۵) از دیدگاه اسلام برای انتخاب همسر به چه عواملی باید توجه کرد؟ از دیدگاه اسلام ، مهم ترین عاملی که باید در همسر گزینی به آن توجه کرد ، ایمان و اعتقادات دینی افراد است . اسلام همچنین بر اصالت خانواده تأکید کرده است ، یعنی فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود در خانواده ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.

۶) نقش خانواده ها در انتخاب همسر چیست؟ اگر جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده ها انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند ، از بروز بسیاری از ناسازگاری ها جلوگیری می شود.

۷) یکی از مهم ترین اهداف ازدواج چیست؟ برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است .

۸) یک همسر خوب چه وظیفه ای بر عهده دارد؟ یک همسر خوب، باید وظایف و مسئولیت های خود را به خوبی شناخته و علاوه بر انجام دقیق آنها، شریک زندگی خود را نیز در انجام مسئولیت هایش، یاری کند

ص ۱۳۳

نکته: یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود، وجود فرزندان است.

۹) روانشناسان معتقدند که خانواده هایی که چند فرزند دارند از چه مزایایی

برخورد دارند؟ تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان افزایش می یابد. در این خانواده ها، کودکان هم بازی دارند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکانه و همچنین الگوبرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل میگیرد. همچنین، افرادی که برادر و خواهر دارند، در آینده از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم نمی شوند و فرزندان نیز از داشتن عمو و خاله و دایی و عمه، برخوردار خواهند بود

نکته: همانطور که با تشکیل خانواده، حقوق و تکالیفی بر روابط زن و شوهر حاکم می شود، با تولد فرزندان نیز حقوق و تکالیف متقابلی بین والدین و فرزندان به وجود می آید

۱۰) **پدر و مادر چه وظایفی نسبت به فرزندان دارند؟** پدر و مادر مکلف اند سرپرستی کودک را به عهده بگیرند و نیازهای مادی و معنوی او را رفع کنند

۱۱) **وظایف فرزندان نسبت به والدین را بنویسید؟** باید در هر حال، به آنها احترام بگذارند. فرزندی که پدر و مادر از او راضی نباشند، از رحمت خدا دور میشود. اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی احترامی به آنها در هر شرایطی واجب است.

نکته: اطاعت از والدین تنها در صورتی جایز نیست که به گناه و نافرمانی از خدا دستور دهند

۱۲) **دلیل اختلاف نظر و ناسازگاری بین فرزندان و والدین چیست؟** این اختلاف نظر یا ناسازگاری، به دلیل آشنا شدن فرزندان با محیط و گروههای مختلف در جامعه است که ممکن است دارای هنجارها و ارزشهایی متفاوت با خانواده باشند

۱۳) **یکی از عواملی که می تواند ناسازگاری در خانواده ها را کاهش دهد**

چیست؟ یکی از عواملی که می تواند ناسازگاریها را کاهش دهد، ایجاد رابطه صحیح و مناسب اعضای خانواده با یکدیگر است.

۱۴) **چگونه می توانیم ارتباط بهتری با اعضای خانواده داشته باشیم؟** هنگام ایجاد مشکل

در خانواده، باور داشته باشیم که بسیاری از مشکل ها با ارتباط و گفت و گوی صحیح قابل حل شدن هستند - در هنگام صحبت مخصوصاً با پدر و مادر، حتماً احترام آنها را حفظ کنیم - برای ارتباط صحیح با دیگران، پیامهایمان را به شکل کامل منتقل کنیم - شرایط شنونده را در نظر بگیریم - هنگامی که عصبانی یا شدیداً ناراحت هستیم، صبر کنیم تا کمی آرام شویم، سپس با اعضای خانواده صحبت کنیم - هنگام ارتباط، از مسخره کردن، تحقیر و طعنه زدن اجتناب کنیم - سعی کنیم قبل از مطرح کردن مشکل، به راه حل های متفاوت فکر کنیم و آنها را پس از طرح مشکلمان، پیشنهاد دهیم - در مسائل و مشکلات جدی، از فرد بزرگتر خانواده، مانند والدین یا برادر یا خواهر بزرگتر، کمک بگیریم - مشکلات و مسائل خانواده خودمان را، تا جای ممکن در خانه حل کنیم و از بازگو کردن آنها به دیگران خودداری کنیم - در موارد نیاز و حل نشدن مشکل

میان اعضای خانواده، حتماً از صاحبان تجربه و بزرگترهای فامیل و یا مشاوران متعهد و متخصص نیز استفاده کنیم - صبر و توکل به خدا، یاری رسان ما در تمام مسائل و مشکلات احتمالی ما در زندگی است - باور داشته باشیم که خانواده مان، دلسوزترین و گرمترین کانونی است که در آن بوده و خواهیم بود

ص ۱۳۵

۱۵) (فعالیت ۳) به نظر صاحب نظران، تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ تجربه اجتماعی شدن در کودک کاهش می یابد - کودک مجبور است همواره با بزرگسالان در ارتباط باشد - از ارتباط وسیع خانوادگی و حمایت خواهر و برادر محروم می شود - خواهر و برادر ندارد که از آنها الگو برداری کند - کودک همبازی ندارد

۱۶) (فعالیت ۴) کاهش نرخ باروری در کشور ما در آینده چه پیامدهای نامطلوبی در اقتصاد یا جامعه خواهد داشت؟ دست کم به سه مورد اشاره کنید. الف) خطر پیری و جایگزین نشدن جمعیت ب) کاهش نیروی جوان و کار ج) عدم رشد و توسعه اقتصادی د) نشاطی جمعیت ه) آسیب های اخلاقی و تربیتی و) انقطاع نسل بشر

ص ۱۳۵

نکته: زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از ازدواج تا پایان عمر را در بر می گیرد .

۱۷) خانواده ها هنگام روبه رو شدن با مشکلات چه وظایفی دارند؟ در چنین مواقعی اعضای خانواده باید به خدا ، صمیمیت و همکاری بین خود را بیشتر کنند و با در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر ، مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

ص ۱۳۷

۱۸) واژه "صله" و "ارحام" به چه معناست؟ واژه ی صله از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و ارحام یعنی خویشان و نزدیکان.

۱۹) منظور از صله ارحام چیست؟ این است که افراد به دیدار و بازدید خویشاوندان خود بروند و از حال یکدیگر خبر بگیرند. البته صله ارحام تنها به دید و بازدید خلاصه نمیشود و این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت توأم باشد. کمک مالی به خویشاوندان نیز جزء صله ارحام محسوب می شود.

نکته: در مواردی که افراد نذری دارند یا میخواهند زکات یا صدقه و ... بدهند، اگر در بین خویشاوندان آنها نیازمندی وجود داشته باشد، باید او را بر دیگران مقدم بدانند.

۲۰) **(فعالیت ۶) فواید صله ارحام برای خانواده‌ها چیست؟** الف) مهر و محبت بین اقوام را زیاد می کند ب) از مشکلات یکدیگر با خبر می شوند ج) افزایش طول عمر و افزایش روزی د) پاکی اعمال و دفع بلا ه) از لحاظ عاطفی و روانی اثرات مثبت زیادی دارد

سوالات درس بیست و یک مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۴۰

۱) چرا حکومت ها پدید آمده اند؟ همانطور که زندگی اجتماعی یک ضرورت است و انسانها نمیتوانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند، داشتن حکومت نیز برای یک جامعه یک ضرورت است و هیچ جامعه ای نمیتواند بدون وجود حکومت باقی بماند

۲) چرا داشتن حکومت نیز برای یک جامعه یک ضرورت است و هیچ جامعه ای نمیتواند بدون وجود حکومت باقی بماند؟ زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی پدید می آید و افراد برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات، برقراری امنیت و نظم، ایجاد هماهنگی میان فعالیت های مختلف جامعه و دفاع از هجوم دشمنان ناگزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره ی امور جامعه را به افرادی بسپارند.

نکته: بدون نهاد حکومت، جامعه دچار اختلال و هرج و مرج می شود.

۳) چرا در معرفی کشورها و بیان هویت آنها، از نوع حکومت آنها نیز یاد می شود؟
نهاد حکومت، مهمترین ویژگیهای ارزشی و فرهنگی یک کشور را نمایان می سازد. به همین دلیل در معرفی کشورها و بیان هویت آنها، از نوع حکومت آنها نیز یاد می شود

۴) برخی از مهم ترین وظایف حکومت ها را بنویسید؟
وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف - اجرای قوانین - برقراری نظم و امنیت - رسیدگی به اختلافات و شکایت ها - تعلیم و تربیت - حفظ میراث فرهنگی - سیاست گذاری فرهنگی - عمران و آبادی کشور - ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم - ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و بخش های مختلف - دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی - مدیریت منابع طبیعی و ثروت هایی که به عموم مردم تعلق دارد - حمایت از گروههای خاص و نیازمند مانند کودکان بی سرپرست، معلولان و ازکارافتادگان.

۵) **نظر اسلام در مورد وجود حکومت چیست؟** اسلام وجود حکومت را برای جامعه ضروری می‌داند زیرا بسیاری از احکام الهی (مانند عدالت) جز با تشکیل یک جامعه و حکومت الهی، محقق نمی‌گردد.

نکته: پیامبر اکرم پس از هجرت از مکه به مدینه، در آنجا حکومت اسلامی تشکیل داد.

۶) **مبدأ قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام چیست؟** مبدأ قوانین

و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده‌ی خداوند است

۷) **دو وسیله اصلی برای شناخت ارزشهای الهی، قوانین و مقررات اجتماعی**

چیست؟ عقل و وحی الهی

۸) **برخی از قوانین و ارزشهای اجتماعی اسلام را بنویسید؟** عدالت و ایجاد شرایط مناسب

برای رشد و تعالی مردم، آزادی انسان‌ها از همه بندها و موانع سعادت آنها، استقلال و نفی سلطه بیگانگان، ظلم نکردن، مسئولیت در قبال مظلومان، تأمین اجتماعی و تلاش برای عمران و آبادی زمین

۹) **مجریان قوانین عادلانه باید چه ویژگی‌هایی داشته باشند؟** عدالت را بشناسند و به

عدالت رفتار کنند

۱۰) **از دیدگاه اسلام فقط کدام گروه از مردم برای حکومت و اداره امور جامعه،**

شایستگی دارند؟ فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند که هم از قوانین و ارزشهای الهی

آگاهی داشته باشند و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند. در رأس این گروه،

پیامبران الهی و سپس جانشینان آنها یعنی امامان معصوم قرار دارند.

۱۱) **در غیاب پیامبران و امامان چه کسانی می‌توانند ادامه دهنده‌ی راه آنها باشند و**

جامعه را اداره کنند؟ افراد باتقوا و عادلانی که آگاهی لازم را به دستورات اسلام داشته و بر

اساس تجربه، حکمت و سیاست صحیح، می‌توانند دستورات اسلام را به درستی بر شرایط و

زمان‌های مختلف تطبیق دهند

۱۲) (فعالیت ۲) چرا مبدأ اصلی قوانین برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است؟ زیرا خداوند آفریننده ی انسان و مالک حقیقی این جهان هستی است و از همه ی امور آگاهی دارد.

نکته: پس از پیروزی انقلاب اسلامی حکومت جمهوری اسلامی در ایران تأسیس و جانشین حکومت شاهنشاهی شد.

۱۳) در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی جمهوری نشانگر چیست؟ کلمه جمهوری نشان می دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می شود.

۱۴) در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی اسلامی نشانگر چیست؟ کلمه ی اسلامی یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می شود. زمامداران آن نیز باید مومن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند.

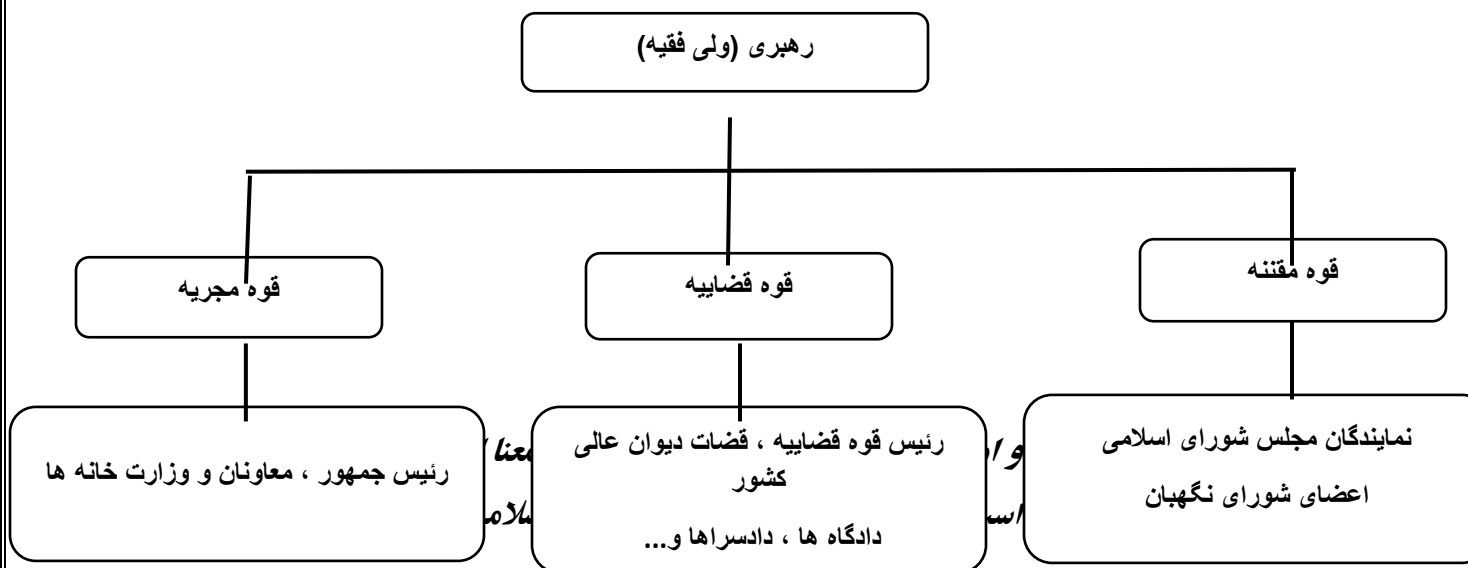
نکته: بر طبق قانون اساسی، مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی رهبری آن است. سه قوه مقننه، قضاییه و مجریه تحت نظارت رهبری به اداره ی امور کشور می پردازند. رهبری جمهوری اسلامی ایران بر پایه ی ولایت فقیه است.

نکته: ولایت به معنای سرپرستی است.

نکته: از دیدگاه اسلام پیامبران و امامان معصوم (ع) نیز از طرف خداوند نمایندگی داشته اند که تا مردم را سرپرستی کنند.

۱۵) بر طبق اصل پنجم قانون اساسی، در زمان غیبت امام زمان (عج) سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی چه کسی است؟ سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی فقیه عادل و با تقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.

۱۶) مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی چیست و قوای سه گانه از چه بخش هایی تشکیل شده اند؟

ص ۱۴۴

۱۷) بر طبق قانون اساسی (اصل ۱۱۰)، مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی چیست؟ تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها - فرماندهی کل نیروهای مسلح - نصب و عزل و قبول استعفای فقهای شورای نگهبان ، رئیس قوه قضاییه ، رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروهای نظامی ، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی... - عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی.

۱۸) در نظام جمهوری اسلامی علاوه بر رهبری و قوای سه گانه، چه نهادهای ویژه دیگری در اعمال حاکمیت مشارکت دارند؟ مجلس خبرگان رهبری ، شورای نگهبان ، مجمع تشخیص مصلحت نظام ، شورای عالی امنیت ملی و شورای عالی انقلاب فرهنگی

ص ۱۴۵

۱۹) چرا تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در قانون اساسی مورد توجه قرار گرفته است؟ از آنجا که نوع حکومت در کشور ما جمهوری اسلامی است و مردم در همه ی شئون حکومت نقش و مشارکت دارند.

نکته: اعضای شوراهای اسلامی شهر و روستا را مردم منطقه یا محل انتخاب می کنند

۲۰ هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست؟ شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه های اجتماعی ، فرهنگی ، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هرمنطقه از کشورتشکیل می شوند .

سوالات درس بیست و دو مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۴۶

۱) وقتی نهاد حکومت در یک جامعه شکل می گیرد چه چیز پدید می آید؟ روابط متقابلی بین مردم و حکومت پدید می آید

۲) منظور از واژه ی "شهروندی" چیست؟ واژه ی شهروندی به روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد. شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت حقوق و تکالیفی ایجاد می شود.

۳) منظور از حقوق شهروندان چیست؟ وظایف و تکالیف حکومت نسبت به مردم.

۴) حقوق و تکالیف شهروندی در کجا مشخص شده است؟ قوانین هر کشور به ویژه قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند.

۵) آیا حقوق و تکالیف شهروندی کشورها یکسان است؟ چرا؟ خیر - زیرا حقوق و تکالیف شهروندی هر کشور متناسب با قوانین آن کشور است و قوانین کشورها نیز با یکدیگر متفاوت است.

۶) حقوق شهروندی طیف وسیعی از کدام حقوق ها را شامل می شود؟ انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی.....

۷) چند مورد از انواع حقوق شهروندی بر پایه ی قانون اساسی جمهوری اسلامی کدامند؟ الف) حق برخورداری از عدالت قانونی ب) حق برخورداری از عدالت قضایی ج) حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی د) حق مشارکت سیاسی ه) حقوق فرهنگی

۸) **عدالت قانونی یعنی چه؟ و اجرای آن چه نتیجه دارد؟** عدالت قانونی یعنی این که حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیضی قائل نشود.

۹) **طبق فرمایش پیامبر رعایت نکردن کدام یک از حقوق شهروندی باعث نابودی امت های پیشین شده بود؟ چرا؟** حق برخورداری از عدالت قانونی. امت های پیشین گرفتار و نابود شدند، زیرا وقتی اشراف آنها جرمی مرتکب می شدند آنها را از مجازات معاف می کردند، اما وقتی زیردستان آنها همان جرم را مرتکب می شدند آنها را به شدت مجازات می کردند.

ص ۱۴۷

۱۰) **منظور از حق برخورداری از عدالت قضایی چیست؟** شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کس می تواند متناسب با نوع دادخواست خود به دادگاه مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه ی دادگاه ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند.

۱۱) **حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی را توضیح دهید؟** هر شهروند حق دارد به آموزش و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد. شهروندان حق دارند در محیطی پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب به بهترین وجه برخوردار شوند.

۱۲) **شهروندان در چه مواردی حق دارند از تأمین اجتماعی برخوردار شوند؟** بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، بی سرپرستی، از کار افتادگی، حوادث.

نکته: حکومت باید با برنامه ریزی مناسب، زمینه را برای رفع فقر و محرومیت و ایجاد رفاه عمومی و شرایط مناسب زندگی فراهم کند

ص ۱۴۸

۱۳) **مشارکت سیاسی یعنی چه؟** یعنی این که هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد.

۱۴) **مشارکت سیاسی مردم از چه راه هایی صورت می گیرد؟** الف) شرکت در انتخابات
ب) عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی ج) شرکت در راه پیمایی ها و تظاهرات
نکته: در انتخابات، مردم ممکن است انتخاب کننده باشند و به منظور انتخاب کارگزاران سیاسی
در انتخابات شرکت کنند و یا خود داوطلب نمایندگی و به دست گرفتن امور حکومت باشند که در
این حالت مردم باید به آنها رأی دهند

۱۵) **بر اساس قانون اساسی مردم چه کسانی را به طور مستقیم و چه کسانی را به طور
غیر مستقیم انتخاب می کنند؟** رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای
اسلامی و یا اعضای شورای شهر و روستا و اعضا مجلس خبرگان به طور مستقیم انتخاب می کنند
در برخی موارد نیز انتخاب به صورت غیر مستقیم و با واسطه صورت می گیرد. برای مثال در
انتخاب رهبری، مردم اعضای مجلس خبرگان رهبری را انتخاب می کنند و به آنها رأی می دهند
سپس اعضای مجلس خبرگان که نمایندگان مردم هستند، رهبر را انتخاب می کنند.

۱۶) **برخی از حقوق فرهنگی که در قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته کدامند؟**
حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته، آزاد
بودن استفاده از زبان های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها
در مدارس در کنار زبان فارسی.

۱۷) **قانون اساسی (اصل چهارم قانون اساسی) در رابطه با تجاوز نکردن به منافع
عمومی و حقوق دیگران چه می گوید؟ مثال بزنید** شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از
حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند.

مثال:

- همه ی افراد حق انتخاب شغل دلخواه و کسب درآمد دارند اما فرض کنید فردی بخواهد در شهر
و در حیاط خانه خود دامداری ایجاد کند و دام پرورش دهد. از آنجا که این کار موجب آلودگی و
ضرر رسیدن به بهداشت و سلامت ساکنان محله می شود، قانون چنین اجازه ای را به وی نمی
دهد.

- همه ی افراد، مالک اتومبیل خود هستند و حق دارند در جاده ها رانندگی کنند اما نباید با سرعت غیر مجاز حرکت کنند؛ زیرا این کار به جان دیگران آسیب می رساند

۱۸) رعایت نکردن سرعت مجاز در جاده ها ، برخلاف کدام تکلیف شهروندی است ؟
تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران .

ص ۱۴۹

۱۹) مهم ترین تکالیف شهروندی چیست ؟ الف) رعایت قانون و مقررات ب) همکاری با دولت ج) پرداخت مالیات و عوارض د) دفاع از کشور ه) امر به معروف و نهی از منکر .

۲۰) نادیده گرفتن قانون یا سرپیچی و تخلف از آن چه اثراتی دارد ؟ موجب اختلال و هرج و مرج در جامعه می شود

۲۱) چه موقع قانون جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند؟ قانون وقتی جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند که همه ی افراد ، اعم از کارگزاران و مسئولان و مردم، آن را رعایت کنند و به آن پایبند باشند.

۲۲) برنامه ها و اقدامات عمرانی ، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها چه زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد؟ زمانی که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس باشند و با دولت مشارکت و همکاری کنند.

۲۳) سخن رهبر در نوروز ۹۴ در باره همکاری مردم و دولت را بیان کنید؟ دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است . هرچه بین ملت و دولت صمیمیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد ، کارها بهتر پیش خواهد رفت .

ص ۱۵۰

نکته: بخشی از درآمدهای دولت از راه مالیات و عوارض تأمین می شود .

۲۴) مالیات چیست؟ مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلا عوض به دولت پرداخت می کنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود.

۲۵) عوارض چیست؟ با مثال؟ مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدمتی از دستگاه های اداری و دولتی ، به آنها می پردازند. برای مثال ، پولی که بابت امتیاز کنتور آب و برق ، صدور گواهینامه ی رانندگی ، عبور از بزرگراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود.

۲۶) حفظ و تقویت اقتدار کشور چگونه بدست می آید؟ وقتی عناصر قدرت در کشور وجود نداشته باشد، قدرتهای مستکبر جهان، ما را وادار به اطاعت میکنند و به راحتی می توانند بر سرنوشت و آینده ی کشور عزیزمان مسلط شوند. اقتدار این است که علم، اقتصاد، سازندگی، پیشرفت، عزت و اعتبار بین المللی و همچنین توان دفاعی کشور، به وسیله نیروهای داخلی و از درون یک ملت، جوشیده و تقویت شود

۲۷) هدف از تشکیل نیروهای نظامی و انتظامی چیست؟ تأمین امنیت کشور و حراست از مرزها.

نکته: دفاع از کشور در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ وظیفه ی عمومی همه ی مردم است.

۲۸) برای حفظ آمادگی دفاعی و ادای تکلیف دفاع از کشور توسط شهروندان چه کارهایی انجام می گیرد؟ عضویت در سازمان بسیج و انجام خدمت سربازی توسط پسران.

نکته: از جمله حقوق و تکالیفی که هم حق و تکلیف مردم و هم حق و تکلیف حکومت است ، امر به معروف و نهی از منکر می باشد. .

۲۹) قانون اساسی (اصل ۸ قانون اساسی) درباره ی امر به معروف و نهی از منکر چه

می گوید؟ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر ، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای است همگانی و متقابل بر عهده ی مردم نسبت به یکدیگر ، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت . شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند

سوالات درس بیست و سه مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۵۶

۱) بهره‌وری چیست؟ بهره‌وری یعنی از بین کارهای ممکن، کار درست را انتخاب کنیم و آن را با روش درست انجام دهیم (کارایی و اثر بخشی)

۲) بهره‌وری با چه مفاهیم و اقداماتی ارتباط دارد؟ بهره‌وری با صرفه‌جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، جلوگیری از زیاده‌روی و اسراف و اتلاف منابع، استفاده‌ی صحیح از امکانات و نعمت‌های الهی، کاهش هزینه‌ها و مانند آن ارتباط دارد.

۳) دو حدیث بیان کنید که به بهره‌وری در امور تأکید دارند؟ الف) پیامبر اکرم (ص) فرمود: "خداوند دوست دارد اگر کسی از شما کاری انجام می‌دهد، آن را محکم و بی‌عیب انجام دهد."

ب) امام علی (ع) فرمود: "فردی که به کاری بی‌اهمیت پردازد، امور مهم‌تر را تباه ساخته است"

۴) نمونه‌هایی از تفکر بهره‌وری در زندگی مردم در روزگار گذشته را نام ببرید؟ ابداع و حفر قنات، ذخیره‌کردن آب در آب‌انبارها، خشک‌کردن و ذخیره‌ی محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی.

ص ۱۵۷

۵) نقش فرهنگ در افزایش بهره‌وری یک جامعه چگونه است؟ فرهنگ، نقش مهمی در افزایش بهره‌وری یک جامعه دارد. اگر همه‌ی افراد بهره‌وری در فعالیت‌های مختلف را ارزش بدانند، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می‌کند.

نکته: در عقاید دینی ما مسلمانان، بر نکات مهمی تأکید و سفارش شده است که بر بهره‌وری در امور و کارها تأکید دارند

۶) **انسانی که به بهره‌وری توجه دارد چگونه عمل می‌کند؟** انسانی که به بهره‌وری توجه دارد، می‌کوشد هوشمندانه کار کند، با به‌کارگیری روشهای عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را به دست آورد

۷) **(فعالیت ۳) با مراجعه به برخی از احادیث عوامل موثر در بهره‌وری را بنویسید؟**
الف) اهمیت دادن به کار و تلاش (ب) مشورت (ج) میانه‌روی (د) تقوا (ه) نظم در کار و برنامه‌ریزی

۸) **(فعالیت ۴) هریک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است. توضیح دهید؟**

- *مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه: اسراف و صرفه‌جویی نکردن

- *مدگرایی و چشم‌وهم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده‌پوشی: زیاده‌روی و صرفه‌هزینه‌های بی‌مورد

- *نداشتن برنامه‌ی مناسب برای اوقات فراغت و تفریح: استفاده نکردن از زمان، بی‌نظمی.

- *ورزش نکردن و پرخوری: از بین رفتن سلامتی، ایجاد بیماری و صرف هزینه.

۹) **(فعالیت ۵) یک زوج جوان میخواهند جشن عروسی ساده‌ای با حداقل هزینه برپا**

کنند. اگر قرار باشد از شما کمک فکری بگیرند، چه طرح و پیشنهادی به آنها می‌دهید؟

در انجام کارهایی مانند آشپزی و پذیرایی و عکاسی از دوستان و اقوام کمک بگیرند -

مهمان کمتری دعوت کنند - یا شام ندهند یا فقط یک نوع غذا بدهند - مراسم را در تالار برگزار نکنند - هزینه‌های اضافی مانند آتلیه‌ی عکاسی یا گل زدن به ماشین را کم کنند.

۱۰) چند راهکار مهم برای افزایش بهره وری در زندگی چیست؟ الف) استفاده مناسب از زمان و انضباط در کارها ب) بازیافت ج) اصلاح عادت های غلط مصرفی د) انجام دادن کارها از روی آگاهی ه) تنظیم جدول بودجه ی اقتصادی

نکته: یکی از عوامل مهم در بهره وری، ارزش زمان است. وقت و زمان ثروتی است که قابل ذخیره و پس انداز نیست

۱۱) برای اینکه وقت تلف نشود و زمان را از دست ندهیم چه باید کرد؟ باید برنامه و اولویت بندی مناسب داشته باشیم و از وقت درست استفاده کنیم.

۱۲) بازیافت چه نقشی در افزایش بهره وری در کشور دارد؟ اگر در برخی از مواد و لوازم مصرف شده در خانه یا مدرسه یا محل کار، تغییراتی ایجاد کنیم، امکان استفاده مجدد آنها وجود دارد، مانند کاغذ، پلاستیک، شیشه، فلزات و ... . بازیافت از هدر رفتن منابع سودمند و سرمایه های ملی جلوگیری می کند و مصرف مواد خام و انرژی را کاهش می دهد

۱۳) صرفه جویی چیست؟ (مثال بزنید) صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف درست و به اندازه است . برای مثال برخی خانواده ها در خرید مایحتاج زندگی یا برگزاری مهمانی ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده روی می کنند و اغلب ، بخشی از مواد غذایی را دور می ریزند.

۱۴) انجام دادن کارها از روی آگاهی چگونه باعث افزایش بهره وری می شود؟ (مثال بزنید) با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار، بازدهی کار ما بیشتر می شود و کمتر اشتباه می کنیم . همچنین برخی از مواد و وسایل به دلیل ناآگاهی افراد ، از روش های درست نگه داری می کنیم .

مثال : اگر روش تعمیر وسیله ای را ندانیم و به آن دست بزنیم، ممکن است آن را خراب تر کنیم - اگر اطلاعات کافی درباره خرید یک وسیله نداشته باشیم، ممکن است پول زیادی را صرف تهیه آن

کنیم - اگر شیوه ی صحیح شست و شوی یک لباس با نگهداری مواد غذایی را ندانیم ، زودتر از بین می روند یا غیر قابل استفاده می شوند

۱۵) منظور از تنظیم جدول بودجه اقتصادی چیست؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه ها (دخل و خرج) ی ماهانه ی افراد یا خانواده نوشته می شود.

نکته: همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است.

۱۶) (فعالیت ۷) دلیل بیاورید : الف) آیا سطح بهره وری دانش آموزی که کیف یا

کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است ، پایین می رود؟ چرا؟ بله ؛ چون نداشتن نظم، ترتیب و انضباط در کارها باعث هدر رفتن وقت و زمان و در نتیجه پایین آمدن بهره وری می شود.

۱۷) (فعالیت ۸) منظور از تنظیم بودجه ی خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه

فایده ای دارد؟ توضیح دهید؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است - مخارجی که شما انجام می دهید کنترل شده تر می شود - اندوخته های مالی بهتر مدیریت می شود - هزینه های غیر ضروری حذف می شوند عادت مصرفی افراد را عوض می کند.

۱۸) (فعالیت ۱۰) یکی از عادت های غلط بعضی از دانش آموزان مصرف نادرست و

بی رویه ی کاغذ است . چند راهکار برای بهره وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکارها عملی شوند؟ استفاده از پشت و روی برگه ها - تشویق دانش آموزان به درست کردن کاردستی از کاغذهای باطله - استفاده از برگه های ناتمام به عنوان چرک نویس - نصب سطل زباله مخصوص کاغذ های باطله و جمع آوری آن برای بازیافت.

سوالات درس بیست و چهار مطالعات اجتماعی نهم

ص ۱۶۰

۱) منظور از فعالیت اقتصادی چیست؟ هر جامعه ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند به این کار فعالیت اقتصادی گفته می شود

نکته: تولید ممکن است تولید کالا یا خدمت باشد. کشاورزان در مزرعه و باغ و کارگران در کارگاه و کارخانه کالا تولید می کنند. پزشکان، معلمان، پلیس ها و کارمندان و ... خدمت ارائه می کنند.

نکته: همه ی افراد جامعه و حتی تولید کنندگان و توزیع کنندگان به نوبه ی خود مصرف کننده اند

۲) رابطه ی اقتصادی بین افراد چگونه شکل می گیرد؟ هیچ جامعه ای نمی تواند بدون فعالیت های اقتصادی به حیات خود ادامه دهد و در همه جوامع، چرخه ی تولید، توزیع و مصرف وجود دارد و همواره بین افراد روابط اقتصادی برقرار می شود

۳) برای افزایش بهره وری اقتصادی چه باید کرد؟ باید بهره وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم

ص ۱۵۲

۴) منظور از نهاده (ورودی ها) چیست؟ منابع طبیعی (معدن، مواد خام، انرژی و ...) - نیروی کار (مدیر، متخصصان، کارکنان، کارگران و ...) - سرمایه (پول، زمین، کارخانه، تجهیزات، ماشین آلات، ساختمان و ...) - سایر هزینه ها (مالیات، تحقیقات و ...)

۵) منظور از فرایند چیست؟ روشهای تولید یا توزیع

۶) منظور از ستانده (خروجی ها) چیست؟ کالا - خدمات

۷) افزایش بهره وری به چه معناست؟ مثال بزنید. افزایش بهره وری به این معناست که با روشهای مناسب، هزینه های خود را با حفظ کیفیت کالا یا خدمات، کاهش دهیم و در مقابل، خروجی های فعالیت اقتصادی خود (ستانده) را افزایش دهیم.

مثال اگر در کارگاهی روزی ۱۰ جفت کفش تولید شود و صاحب کارگاه با اجاره کردن یک ساختمان به قیمت ارزانتر و آموزش دادن و تشویق نیروی کار یا ابداع یک روش جدید یا اختراع یک وسیله که مصرف برق یا مواد مصرفی را کاهش می دهد. میزان تولید را به ۱۳ جفت کفش (با همان کیفیت یا با کیفیتی بهتر) در روز افزایش دهد، در اینجا می گوییم بهره وری اتفاق افتاده است.

نکته: علاوه بر افزایش میزان تولید کالاها و خدمات، افزایش کیفیت آنها نیز مورد توجه قرار می گیرد

ص ۱۶۲

۸) (فعالیت ۲) به نظر شما، اگر میزان هزینه های تولید را افزایش دهیم و به همان میزان تولید افزایش یابد، باز هم می توانیم ادعا کنیم بهره وری اتفاق افتاده است؟

خیر - زیرا اتفاق خاصی نمی افتد چون قیمت تمام شده کالا بالا بوده و گران به دست مصرف کننده می رسد در نتیجه از یک طرف باعث کاهش علاقه مردم به خرید آن کالا شده و از طرف دیگر زمینه واردات نوع خارجی آن کالا بیشتر می شود

۹) جایگاه اقتصاد و تولید از منظر اسلام را بنویسید؟ از منظر اسلام اقتصاد و تولید وسیله اند نه هدف. در واقع، تولید وسیله ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری خود و جامعه را رفع می کند و به مسائل مهم تر می پردازد

۱۰) در دنیای امروز تولید با چه هدفی انجام می‌گیرد؟ با هدف کسب سود بیشتر انجام می‌گیرد و سودجویان می‌پندارند بشر باید بر طبیعت غلبه کند و هرگونه دخل و تصرفی در آن مجاز است

نکته: در دنیای امروز، تولید با هدف کسب سود بیشتر انجام می‌گیرد.

۱۱) سیاست دو گانه کشورهای قدرتمند صنعتی در بهره برداری از طبیعت و منابع

طبیعی را بنویسید؟ کشورهای صنعتی امروز سعی می‌کنند از طبیعت و منابع طبیعی خود محافظت کنند اما با تبلیغات و تحت تأثیر قرار دادن مردم دیگر کشورها، مصرف گرایی را که موجب تخریب محیط زیست می‌شود، تشویق می‌کنند

۱۲) آیا افزایش تولید به هر روش و به هر قیمتی مجاز است؟ چرا؟ مثال بزنید؟ خیر -

افزایش تولید و فعالیت های اقتصادی اگر به محیط زیست لطمه بزند با اصول بهره وری سازگار نیست - زیرا نابودی و تخریب طبیعت، خود هزینه های مجدد و مشکلات جبران ناپذیری برای ما به وجود می آورد.

مثال: در نواحی داخلی کشور ما به طور بی رویه چاه های عمیقی حفر شد آب این چاهها و سفره های آب زیرزمینی برای افزایش تولید محصولات چینی چون پسته به مصرف رسید اما حفر بی رویه چاه ها مشکلات زیادی چون کم آبی شدید در منطقه، خشک شدن مزارع و تخلیه روستاها و یا افزایش احتمال بروز زمین لرزه را به دنبال دارد که جبران آنها بسیار دشوار است - استفاده بی رویه از کودهای شیمیایی و سموم کشاورزی اگرچه میزان تولید سبزیجات و میوه ها را بالا می برد اما موجب شیوع بیماریهای خطرناک می شود

ص ۱۶۳

نکته: امروزه با توجه به اهمیت حفظ محیط زیست، به جای واژه ی بهره وری از «بهره وری سبز» استفاده می شود.

۱۳) منظور از بهره‌وری سبز چیست؟ یعنی استفاده از ابزارها، روش‌ها و فناوری‌های مختلف به طوری در همه‌ی مراحل تولید، توزیع و مصرف به گونه‌ای استفاده کنیم که تأثیرات مضر و منفی فعالیت‌های صنعتی و اقتصادی بر محیط زیست به کمترین حد ممکن برسد

۱۴) وضعیت بهره‌وری در کشور ما چگونه است؟ وظیفه ما در این رابطه چیست؟
کشور ما در مقایسه با برخی از کشورها از نظر بهره‌وری وضعیت چندان مطلوبی ندارد. بنابراین همه ما موظفیم با برنامه‌ریزی صحیح، نگرش بهره‌وری را در همه‌ی فعالیت‌های بخش‌های مختلف اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات) ترویج کنیم و به کار بگیریم

ص ۱۶۴

۱۵) کشور ما به توصیه‌ی چه کسی و چرا سیاست اقتصاد مقاومتی را در پیش گرفته است؟
مقام معظم رهبری - زیرا پس از انقلاب اسلامی کشورهای سلطه‌گر و قدرت‌های بزرگ اقتصادی که با وقوع انقلاب، منافع خود را در خطر می‌دیدند مشکلاتی مانند جنگ تحمیلی، تحریم اقتصادی و... را بر سر راه ما قرار دادند تا از پیشرفت کشور ما جلوگیری کنند

۱۶) اقتصاد مقاومتی یعنی چه؟
یعنی در شرایط سخت بتوانیم کمترین اتلاف هزینه را داشته باشیم، روی پای خود بایستیم، از تولید ملی حمایت کنیم، از اسراف بپرهیزیم و از منابع و امکانات حداکثر استفاده را بکنیم

نکته: میتوانیم بگوییم محور اصلی اقتصاد مقاومتی، «بهره‌وری» است

۱۷) وظیفه‌ی سازمان ملی بهره‌وری ایران چیست؟
در زمینه‌ی وضعیت بهره‌وری و چگونگی راه‌های افزایش آن در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور مطالعه، سیاست‌گذاری و نظارت می‌کند

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی